

76.2158 נ"מ 638

BERL KATZNELSON

A NEVELŐ ÉS ÚTMUTATÓ



KIADJA

GORDONIA MAKABI HACHAIR

CIONISTA IFJUSÁGI MOZGALOM

MAGYARORSZÁGON

BERL KATZNEELSON

a nevelő és utmutató.

Berl Katznelson életrajza	1.
Nathan Schwalb: Berl, a nevelő és utmutató	4.
Utópiák és realitások a cionizmusban.	7.
A Jisuv a háboruban - - a háboru a Jisuvban.	8.
Felfedjük a cionizmus célját.	15.
Követelhetjük-e a zsidó államot?	24.
Berl Katznelson önéletrajza: Utam Erecbe.	31.
A "Berl Katznelsonról elne- vezett állandó szeminá- rium" munkaterve.	39.

BERL KATZNELSON
halálának második
évfordulója alkalmából.

Kiadja

GORDONIA MAKABI HACAIR
cionista ifjusági mozgalom

Magyarországon.

Chavérjainknak kézirat gyanánt.

BERL KATZNELSON

5704 Av hó 24-én - 1944 augusztus 12.-én - halt meg Jeruzsálemben egyvárszá-
ben 58 éves korában Berl Katznelson, a Hisztadrut Haovdim egyik vezetője,
a Davar alapítója és szerkesztője, az "Am Oved" kiadóvállalat igazgatója,
a KKL direktoriumának tagja.

Berl Katznelson 1886-ban Bobruiskban, Litvániában született. Már gyermek-
korában észrevették rendkívüli képességeit. Apja könyveibe írt széljegyzé-
tei a héber irodalom alapos ismeretéről tanuskodnak. Szülővárosában, majd
Kievben, Poltavában és Jekatricszlávban, ahol ifjúságát töltötte, tehetsé-
ges ember hírében állott.

Ifjúsága óta tagja volt a cionista-szocialista mozgalomnak, amely a század
elején keletkezett. 1909-ben alijázott és Petach Tikvában, majd En Ganim-
ban kezdett dolgozni. Később Daganjába költözött, aztán Kineretbe ment és
egy chaluccsoporthoz csatlakozott. A Galilban megismerkedett Gordonnal és
Brennerrel. Még abban az időben, amikor mezőgazdasági munkás volt a Galil-
ban, a közéletnek kezdte magát szentelni. Egymás után alapította azokat az
intézményeket néhány társával, amelyek a következő években a cionista moz-
galom valóságos szervei lettek, így például a "Galili Munkások Komité"-ját
szintén ő alapította. Ebből a komitéból keletkezett aztán a nagy "Mezőgaz-
dasági Munkásszervezet", az általa alapított vándorkönyvtár, amely a mai
nagy munkáskönyvtár alapja lett, a legnagyobbak egyike az országban.

Mint a zsidó légió önkéntese, az 1914-18-as világháborút végigküzdötte, a
háboruutáni idők egyik legnépszerűbb embere lett. Az 1920-as londoni kon-
ferencia óta az 1939-ben Genfben tartott XXI-ik Cionista Kongresszusig min-
den kongresszuson résztvett az ország szocialista munkáspártjának szószóló-
jaként. Habár pártember volt, mindig a Nationalesprimat előharcosa volt, és
mindig a zsidó nemzet közös érdekeit képviselte, nem szünyvén meg arra töre-
kedni, hogy a nép minden részének együttműködését követelje a nemzeti ujja-
születés érdekében.

Berl Katznelson, mint a Hisztadrut Haovdim alapítóinak egyikét, gyakran
küldték a diaszpóra országaiba slichutra. "Berl"-t jól ismerték és nagyon
szerették Amerikában, Angliában, Keleteurópában és mindenütt, ahol megfor-
dult és érintkezésebe került a zsidó tönegekkel. A Davar megalapítása után
annak főszerkesztőjévé nevezték ki és ő az ujságot az ország egyik legelter-
jedtebb lapjává fejlesztette. Éveken keresztül minden erejét ennek az ujság-
nak szentelte, benne közölte legjobb cikkeit, amelyek a munkásság és a cio-
nizmus tagjainak véleményét döntően formálták.

Mikor a Héber Egyetem Tanácsát megalapították, ő annak természetesen tagja lett, mint a dolgozó Jisuv egyik legkiválóbb képviselője.

Berl Katznelson régi tagja volt a KKL direktoriumának. A.A. Ussischkin halála után Dr. A. Granowskival és M. Berlin rabbival dolgozott itt együtt és fontos szerepet töltött be. A KKL-t a cionista megvalósítás értékes eszközének tekintette, és ez a megvalósítás gondolatai közt az első helyen állt. A KKL elveit és munkáját tekintve a Jisuv egyik legértékesebb intézménye volt. Egy nemzeti alap létrehozása, a föld nacionalizálása, a sivatag legyőzése - íme ezek azok a feladatok és célok, melyeket a KKL a múltban, jelenben és jövőben egyaránt maga elé tűz. Mint nevelési eszköznek is nagy jelentőséget tulajdonított a KKL-nek, mert tisztában volt azzal, milyen nagy kulturális problémák előtt áll az új Palesztina.

Berl Katznelson élete utolsó éveiben minden erejét az "Am Oved" kiadóvállalatnak szentelte. Ez a vállalat a héber irodalmat sok eredeti mű és fordítások kiadásával gazdagította. Alkotóereje oly nagy volt, hogy még ma is mintegy száz mű van munkában, amelyekhez életében fogtak hozzá. Nemcsak az "Am Oved" alapítója és irányítója volt, hanem az írók és fordítók ösztönzője is. A vállalat által kiadott összes művek szellemi egyénisége bélyegét viselik.

A munkásbanktól a cionista szervezet politikai bizottságáig, amely az 1929-es évek zavargásai után jött létre, hatalmas életerővel vett döntő részt különböző cionista intézmények vezetésében.

"Berl" - ezen a meghitt néven nevezte őt a Jisuv - nemcsak a dolgozó Eric Jiszrael vezére volt, hanem ezer meg ezer nő és férfi bizalmas barátja. Minden időben támaszuk volt, szíve megértő mindenki iránt. Szavai bátorítóak és tanulságosak barátai számára. A széles tömegekkel mindig fenn akarta tartani az összeköttetést, ezért bejárta az egész országot, mindig készen szót emelni a munkásmozgalom és cionizmus érdekében. A chaluci ifjúságnak, mellyel szoros és bensőséges kapcsolatban állt, legjobb barátja, tanítója és madrichja volt.

"Berl" élő hid volt saját nemzedéke és az ifjúság közt. Igyekezett érzéseik, törekvéseik, erényeik és hibáik mélyébe hatolni. Egészen rendkívüli szerepe volt a Jisuvban, ellenfelei nemcsak tisztelettel, hanem igen gyakran barátsággal is voltak iránta, barátait bensőséges szeretet és ragaszkodás fűzte hozzá.

Korai halála, melyet bizonyosan a mindenkor lelkiismeretesen elvégzett hatalmas feladatok általi túlterhelése is okozott, nagy űrt és pótolhatatlan veszteséget hagy maga után a Jisuvban, a cionista mozgalomban, a zsidó munkásságban és az egész zsidó népben.

Temetésekor a városokban és településeken egyaránt megnyilvánuló tömegtüntetések kifejezték a Jisuv mély gyászát és bizonyították nagyszerű egyéni-

ségét. Koporsóját Jeruzsálemből a Sárnon és Chederán keresztül Tel Avivba és később Enck Jezreelen és Kinereten keresztül a Tibériási tóhoz vitték. Az egész ország egy emberként gyászolta. A halála után 8 nappal Tel Avivban tartott tömeggyűlésen az emberek ezrei vettek részt. A Hisztadrut Ha-ovdim, a KKL és az összes munkáspártok üléseket szenteltek emlékének. A Katznelson család a világ minden részéből kapott részvétmegnyilvánulásokat.

Mi, a Gordonia Jakabi Hacair Berl Katznelsonban mozgalmunk Szinte és hűséges barátját veszítettük el. Sorainkon nagy és mély gyász uralkodik a chaluci eszme barátjáért, előharcosáért és megvalósítójáért. Tekintsük feladatunknak, hogy az ő eszméiért a nemzeti megváltást, a szocializmust és a zsidó állam megújulását illetőleg helytálljunk és megvalósítsuk azokat. Emlékét tettekkészségünkkel és megvalósításunkkal fogjuk tisztelni.

"Naaleh venagsim et darkacha."

Berl, a nevelő és utmutató.

/ Nathan Schwalb /

Berl, a tanácsadó, az analitikus és szintetikus, a gondolkodó és kritikus, a figyelmeztető és felvilágosító, a népnevelő és chaluci mintakép nincs többé már velünk.

Egész életét egyrészt a tudányszomj és a hajlithatatlan akarat, hogy a zsidóság és a világ kulturájába behatoljon, másrészt pedig népe iránt érzett szeretete és a zsidó nép megváltása felé törő gránitvilárd törekvése tette ki.

Berl tetteit a sokoldalúság jellemezte, amellyel nemzeti értékeink mindennapi tudatos bevetése és elnélyítése járt együtt. Sokrétű munkásságot folytatott és eredményeit mind a nemzetgazdaság, mind a kolonizáció és közösség területén, mind politikai posztulátumainak megformulázásában, a Jisuv és a Hisztadrut társadalmi megszervezésében, irodalmunk és újságírásunk terén és az ifju chalucgeneráció nevelésében siker koronázta.

Berlben a logos és az érzés szintézise szerencsésen jutott érvényre, habár előadásaiiban hallgatói a kristálytisztán gondolkozó racionalistát látták maguk előtt. Logikus elenzéseivel azonban az egyén és a nép életének irracionális alapjait akarta meghatározni, szüntelen ezeket tanulmányozta és megismerésükre áhitozott. Az emberi cselekedetek mozgató rugóit kereste, minthogy azt hitte, hogy eredeti emberi alkotás nem létezik, csak nemzeti, közösségi munka. Ezért a cionizmust tekintette az egyetlen olyan tényezőnek, amely megadhatja népünknek az élet önállóságát és a teremtés lehetőségét. Ezért becsülte oly sokra a külső megkötöttségek széttörését és szakítást a diaszpóra-élet hagyományával, a belső széthuzással. A megosztottságban szellemi gyöngeségünket látta, amely meghódol az idegen hatalom és alkotások előtt. Berl szakadatlanul az összes rendelkezésünkre álló erők és tehetségek egyesítését követelte és a kolonizáció érdekében igyekezett politikai és társadalmi harcunkat megerősíteni. Néha úgy látozott, hogy Berl pesszimiztikus keserűséggel szemléli életünk realitását, de ez csak azért volt, mert nem minden vezérünk látta hozzá hasonló tiszta szemmel még a Mapájon belül sem azt a mély szakadékot, amely felé haladunk.

"Nem akarom magamra venni annak terhét, hogy jövendőt mondjak, vannak azonban olyan egyszerű dolgok, amelyeket a cionizmus meglát előre. A bécsi kehila nem lesz soha többé az, ami volt, de a berlini, prágai, varsói és lodzi sem. Kérdés, hogy egyes helyeken maradnak-e fenn egyáltalán zsidó közösségek, és ha maradnak, fennáll az a kérdés, fenn bírják-e magukat tartani? Vésztés az is, hogy akarnak-e azokon a helyeken zsidók maradni, ott, ahol annyi borzalmas szenvedésen mentek keresztül? Vannak továbbá or-

lyanok, akiket a nemzeti autonomia ígérete nem nyugtat meg és nem akarnak ezeken a helyeken maradni. Vannak olyan események, amelyek megpecsételik az emberi sorsot. Az az eskü, amelyet a Spanyolországból deportált zsidók tettek, hogy nem térnek vissza a vér országába, nem pusztá frázis volt. És ilyen szimbolumok időről időre megismétlődnek történelmünkben. Nem azért, mert így akarom, de hiszen és meg kell mondanom, hogy az európai zsidóság sorsa valószínűleg megpecsételtetett: olyan erőket látok, amelyeket nem mi rendeltünk meg és ezek pecsételik meg a sorsot. Azt sem mondom, hogy ezek Erec Jisrael felé intő szándékkal pecsételik meg, ezt nem mondhatom, de egyet tudok, azt, hogy a lengyel zsidóság eredeti lényege sem szellemileg sem anyagilag nem támad többé fel. Ezért legyen a cionizmus az, ami Herzl szemében volt: kivonulás Egyiptomból. És ez nem propagandafrázis, hanem cselekvés és az élet útja. Meg kell találnunk ehhez az erőt, mert ha nem, akkor a cionizmust változtassuk át a tengernyi zsidó konkurrens társaság egyikévé, amely a zsidó nyomor körül kihajtott és amelyből hiányzik az erő helyzetét megváltoztatni és a cionista gondolatot következetesen végiggondolni.

Mozgalmunk - amennyiben életképes - köteles a legnagyobb erőfeszítéseket megtenni a cionizmus további munkájában. Fel kell korbácsolnunk a zsidó közönség lelkesedését és ki kell építenünk a széleskörű nemzeti összpontosításhoz vezető utat, hogy felépíthessük Erec Jisraelt, a tömegalija és a zsidóság problémáinak megoldását."

/ Az Ichud Olami moecáján 1940 decemberében tartott beszédéből./

Gyakran látta Berl bekövetkező sorsunkat és figyelmeztetett rá bennünket. Elegendő erkölcsi ereje volt ahhoz, hogy intsen és terveket szőjjön a nép megsegítésére és újjászületésére. Nem könnyörületességek tekintette a gólának és a machteretnek nyújtott segítségünket, hanem felismerte abban a fontos nemzeti tényezőt, mert a megszállt országokban lévő szenvedő zsidó tömegeket minden oldalról meg kellett erősíteni, hogy a legrosszabbat túléljék. Küzdött azért, hogy a cionista ellenállásnak rendszeres segítséget nyujtsunk mindenütt, ahol felüti a fejét és minden alkalommal boldog volt, ha hallott a Hechaluc munka és az ifjúsági mozgalmak mentőtevékenységéről.

Gyakran kijelentette, hogy mi zsidók már elvesztettük volna ezt a világháborút, de a megmaradottakért való küzdelemben, az ő megváltásukért és biztonságukért való harcban még győzhetünk, ha futja szellemi erőnkől és nemzeti lelkesedésünkből. Legyen feladatunk az, hogy minden rendelkezésünkre álló energiánkkal álljunk a mű rendelkezésére. Ő maga ennek szentelte életét és nagy súlyt fektetett a fiatal chalucok nevelésére is. Gyakran szomorúsággal és gondokkal töltötte el ezek hiányos nevelése. Harcolt a nevelők alapos elokészítéséért és a tervszerű metodikáért, Utolsó nevelői munkája egy madrichszeminárium terve volt a Mapáj és a Mapájhoz tartozó ifjúsági mozgalmak chavérjai számára.

A zsidó munkásban a nemzeti sorsért való felelős embert látta. Erre a felelősségre mindnyájunknak elő kell készülnünk nevelés útján. Az első feltétel a hűség a munkához és a munkában. A zsidó munkás előtt még egy feladatot látott: a küzdelmet a szegény néprétegek sorsáért. Berl szerint erre a szegény

~~Néprótagra a nemzeti megváltás és a szocialista felszabadulás feladatai várnak.~~

Berl Katznelsonnak szilárd meggyőződése volt az, hogy a zsidó munkásnak kapcsolatban kell lennie népe hagyományos kulturájával és harcolt történelmi értékeink láncának folytatásáért. Gyakran megkérdezte magától: ha népünk a galutban megsemmisül, akkor országunkban egy egészen más népet teremtenek-e, vagy pedig az elpusztultak utódai és folytatásai leszünk?

Népünk forradalmáról való nézete is szintetikus volt és ezzel kiegészítette Gordont, aki azt mondta: feladatunk az, hogy megújuljunk és a múlt forrásaiból merítsünk. Ellenkező esetben a kívánt és szükséges regeneráció helyett elszáradunk.

Gondolkodásában és kiállásában szocialista volt, hitt a szocializmusban, az egyenlőségre és szabadságra törekvés eszközét látta benne. A szabadságért, a szocialista nevelés ezen alapjáért harcolt. A szocializmus legfontosabb eleme - mondotta - éppenugy, mint a cionizmusé: a chaluci önmegvalósítás.

A chaluciutban látta a zsidó megváltást és ő maga is a chaluc klasszikus példaképe volt: a zsidó munka első harcosai közé tartozott, harcolt az önálló gazdaságok felállításáért, a kvucáért, a Gdudért és a Haganáért.

Egész lényével kutatta a szocialista megvalósítás formáit: az egyén szabadságát tekintette ennek legfontosabb alapjának. Gyakran hangoztatta az összes kollektivistá mozgalmak erecjiszraeli egyesülésének fontosságát, mint hogy csak bennük rejlik további fennállásunk és befolyásunk garanciája, amellyel a Jisuv szervezett zsidó munkásmozgalmára és az egész zsidó népre hathatunk. Az egységről, amelyben oly sokat látott, így írt Berl: "Tudjuk, hogy nincs remény a cionista megvalósításra, nincs remény arra, hogy zsidó szocialista társadalmat építsünk az országban, ha nem küzdjük le a fennálló nehézségeket, ha nem ápoljuk a munkásközösségen belül a Chevrat Haovdim egységének tudatát, a szándékos - és ha szabad így mondanom - szeretetteljes egység tudatát, amely erősebb, mint a múltó ellentétek." Ezekben a szavakban szigorú intéssel és mélyértelmű paranccsal zindnyájunkhoz szól.

Berlről elmondhatjuk, hogy a mozgalommal együtt növekedett, egyben a mozgalom általa nőtt. Az a nagy gyász és mély fájdalom, amely az egész mozgalmat sújtja, indítsen bennünket azoknak a hibáknak kijavítására, amelyek Berlt mindig gyötörték.

Mi, nevelői ifjúsági mozgalom chavérjai, hűek maradunk Berlnek azokhoz a felejthetetlen szavaihoz, amelyeket Arlozoroffnak ajánlott: "Ne elégedjünk meg a halott vezérben való hittel, higgyünk az élő mozgalomban!". A lelkes chaluciut, az egyén értékelése és a palesztinai chaluci munkásközösségek egységének felállítása azok a mozzanatok, amelyekkel Berl elképzelését teljesíthetjük. Nem feledkezünk el róla sohasem és minden erőnkkel a megújult hazáért, a nagy elijáért és a gazdasági és szellemi alkotásért küzdünk, amely az előtűnő önálló erecjiszraeli állami élet alapja. Sok nemzedék nő még fel Berl elstének tanulságain és folytatja harcolt, amit ő elkezdett.

Utópiák és realitások a cionizmusban.

A cionizmus a zsidó utópia. Talán nagyobb és összetettebb utópia, mint az összes többiek, mert amgába foglalja egy jobb társadalom álmát is. Nem utópisztikus-e vajjon azt a zsidót, aki olyan, amilyen, a világnak ezt a jólismert alakját átalakítani a tőzsde és a vásár zsidójából, meg a "nagyok" udvarában élő zsidójából dolgozó emberré és a föld emberévé?

Ez az új zsidó embertípus már él és fejlődik is nálunk. Itt van nálunk, közöttünk él, ifju vagy férfi is már, szilárd és súlyos tömb, amely összegyűjti magában a szeretet és az erőfeszítés minden adományát, a komolyságot, a gyakorlati tudomány nagy ultra visszatekintő művelőjének makacsságát, amely tudománnyal a modern államok ellátják a maguk parasztjait is. És ime, az utópia egy része már meg is valósult! Ha a világot mozgató szociális problémák egész súlyosságát felmérjük, lehetetlen fel nem ismernünk, hogy ezen embertípus nélkül, amelyben a szellemi és a fizikai munkás egyesül és a belőle származó új eredmények nélkül kétséges, hogy lehet-e jobb társadalom, felépülhet-e az a világ, amelyre az emberiség jórészt tudattalanul egész lelkével vágyik és nem is sejti, hogy közeledik-e hozzá vagy távolodik-e tőle?

A zsidó önvédelem - utópia. A kisebbség biztosítja magát a többség támadása ellen... Micsoda tragikus kilátások. De éppen ennek következtében szokás szerint olyannyira erkölcsi térre tolódnak át, hogy valódi biztonságot adnak. Inkább a zsidóknak kegyetlen sorsuk ellen lázadását kell ebben látnunk, mintsem olyan erőt, amely valóban átalakíthatja őket. A zsidó önvédelem Erec Jisraelben szintén utópia volt. De ha vádolni halljuk önvédelmünket, figyelmessé lehetünk a kórusban olyan hangokra, amelyeket nagyon is jól ismertünk még a galutból és csak örülhetünk annak a gondolatnak, hogy a fegyveres zsidó erő létezése ennyire nyilvánvaló, hogy már szidalmazták és helytelen szándékokat tulajdonítanak neki és létét lehetetlen letagadni,

Utópia a héber nyelv is. Utópia az élő héber irodalom, amely immár nemcsak művelt és tudós emberek zártkörű és kiváltságos csoportjának ügye, hanem a dolgozó, az asszony, a gyermek irodalma, olyan irodalom, amely a tömegek tápláléka.

Utópia az is, hogy olyan országba menjünk, amely már mások tulajdonába ment át és utópia visszavásárolni tőlük a földet. Könnyen bebizonyíthatjuk, hogy hasonló dolog kivihetetlen és különösen ebben a viszonylatban felülkúlja egy olyan nép erejét, amelynek sem nyilvános tekintélye, sem állampénztára nincs és amely bármit is csináljon, mások nagylelkű segítségére szorul.

Végül utópia - de még milyen utópia! - a földnek nem a tulajdonszerzés ösztönéből, nem a magánérdek étvágyából, hanem a nemzet számára a nemzet garasáiból való visszavásárlása. Hogyan tehetett szert a cionizmus ilyen társadalmi értékre, majdnem anélkül, hogy tudott volna arról, mi is került birto-

~~kába, amikor csak vérpatakok árán lehet~~ ilyen szerezni különben? A Bibliában van egy kitétel: "Ez a föld az enyém", azt mondja. És jött valóban egy matematikatanár, akiben az utópisták szikrája szunnyadozott: megjött Herzl és kimondta a szót. De megszerezhettük volna-e valaha is, ha nem segített volna a történelem döntő pillanatának szerencsés csillagzata? Ha a Keren Kaiemet Lejiszraelt - hála Herzl türelmetlenségének - nem alapították volna meg az ötödik kongresszuson, vajjon megalapították volna-e a hatodikon, az Uganda-konfliktusban vagy a középszerúségek napjaiban, vagy esetleg az "egyéni kezdeményezés" nevű ideológia követőinek idejében? A KKL megalapítása a nemzeti eszme diadala volt, az "utópiának" a "praktikus ész" felett aratott győzelme.

A dolgokat a maguk valóságában kell látnunk. Sokan - és éppen a cionizmus elitjéből - azt gondolták, hogy a Bibliának az a részlete, amely azt mondja, hogy "a föld nem lesz örökké idegeneké", csak propagandára jó, az ügy számára azonban nem ígér semmit. Legjobb irodalmi lapjaink legjobb újságírói kértek bennünket, hogy szüntessük végre már meg azt az elvet, amelyet tulságosan kevésbé tartottak reálisnak, hogy t. i. a föld a nemzet tulajdona legyen! Magyarázták nekünk, hogy milyen hasznos is volna az a KKLnek, ha eladná a földeit és az így szerzett hasznot új vásárlásokba fektetné! De ma, mindazok után, amiket saját szemünkkel láttunk, hogy a magántőke szokása szerint visszavonul a földtől, mihelyt másutt nagyobb haszon mosolyog rá és még attól sem riad vissza, hogy a földet idegen kezekre adja és számtalan esetben kellett a KKL-t segítségülhívni, ma, mondom, mi a cselekvés és a toll emberei bizonyára megértjük, hogy milyen mértékben szabad vagy nem szabad a nemzetnek földje jövőjét a magánosok nyereségvágyára bízni. Talán megértik azt is, mi lett volna a zsidó mezőgazdaság álmából, a valóban zsidó kezek munkájával felépülő mezőgazdaságból, ha nem lett volna utópiánk a nemzeti földtulajdonról...

(Kivonat a palesztinai intellektuellek konferenciáján tartott beszédéből)

A Jisuv a háboruban -
- a háboru a Jisuvban.

Számunkra a második világháboru a Fehér Könyvvel kezdődött. A Fehér Könyv üzente meg nekünk a háborut és mutatta meg azt az utat, amelyen a mandatárius hatalom a háboru alatt járni szándékozott.

Aztán jött a nagy csapás - a földtörvény, és megsértette a zsidó embernek házája földjéhez fűződő polgári jogait.

A zsidók hadseregállítási jogának története is az angolok halogató politikájával van tele, de a mi önkéntes harcunknak mély forrásait nem tömthette be holmi taktikai számítgatás és sok nehézség ellenére, amely utunkban mindig akadt, győzedelmeskedett a mi elhatározásunk.

Ha ránézel a Jisuv közösségére, újra meg kell fontolnod egyet és mást. Közösségünket nem "maamad levaded jiskon"-ra neveltük. A cionizmust az osztályok és néprétegek kooperációjára építettük fel. A kooperáció hívei vagyunk, mert olyan szükségleteket és feladatokat látunk magunk előtt, amelyeket egyik osztály vagy népréteg sem tölthet be egyedül. Hiszünk a közös népi sorsban, amely az összes osztályokat és a nép minden rétegét összefogja, minthogy vannak olyan feladatok, amelyeknek elvégzése az egész nép összetett erejét kívánja. Minden zsidó emberből, aki a zsidó munka kiteljesítésében nem vesz részt és a héber nyelvet nem használja, továbbá nem küzd a belső harc ellen, hiányzik a kooperáció szelleme, amelyre pedig feltétlenül szükségünk van a jövő tervei elvégzésére. Ez a nem-kooperatív szellem, így kell ezt neveznem, mindenütt felüti fejét és eluralkodik, ahol nincsenek pozitív erők a munka végzésénél. Az "együtműködés ellenzésének" /non-Cooperation/ prófétái és élharcosai mindig találnak olyan ideológiákat, amelyekre felépíthetik szándékaikat. Nem hiányzik belőlük a feyelnezetlenség és felelőtlenség hibája sem. Nem akarnak feladatot vállalni. Az együtműködés ezen sirásóinak könnyűszerrel megnőhet a Jisuvban az erejük, ha nem bírjuk megakadályozni. Az ő gondolkozásuk terjesztéséhez nem kell más, mint egy bizonyos fajta "vezető", aki a "nagyközönség" ügyvédjévé tolja fel magát, ennek állítólagos véleményét kimondja és fenyegetőzik. Ezek a fenyegetések azonban hamar elvesztik erejüket. Ha oly sok éven át fenyegetőznek azzal, hogy elhagynak bennünket, nem osztják meg velünk a felelősséget, amit egyébként eddig sem tettek, akkor méltán kérdezhetjük magunktól, vajjon nélkülük nem boldogulunk-e?

Szemünkre hányják, hogy nyárspolgárok vagyunk. Meggyanusítanak bennünket, hogy nem az ügy érdekében hajlunk a kooperációra, hanem a pénz végett, amelyet ők hatalmuk megtartására adnak ki. Ebből arra következtetnek, hogy nincs jobb fegyver a kormány ellen, mint a kész tények. Nemrég egy közirónál, aki majdnem kétségbeesésből ír, ezt olvashattam: "Az adó megtagadásának fegyvere nem lehet hatásos ott, ahol az adókat amugysem fizetik meg." Kiderül, hogy a fegyver nem fegyver és azt hiszem, hogyha a jövőben nem a Hisztadrut támogatná a pártokat, hanem fordítva, a Hisztadrut még akkor sem lenne feleslegessé. Tagadom, hogy kooperációs törekvéseink pusztán pénzvágyból fakadnak, bár ezt sem becsülöm le. Mindenki, akinek az a kívánsága, hogy a földet megműveljék, hogy a mezőgazdaságot széles alapokra fektessék, hogy a tanító megélhessen. Hogy a gyermekotthonokat ne csukják be, hogy az eltartó nélkül maradt gyermekek ne legyenek a Jisuv mostohagyermekai, hogy az éhség meg ne tizedeljen bennünket, készen kell, hogy álljon a pénzügyi együtműködésre is. Nincs nemzeti együtműködés a zsebek együtműködése nélkül. De a kooperáció tartalma mégis a felelősség közös viselése, a nép minden osztályának és körének együtműködése legyen.

Ebben rejlik a kooperáció fontossága és haszna. Így segít hozzá bennünket ahhoz, hogy a másik oldalt is meglássuk, számításba vegyük a különböző ellentéteket, tehát végeredményben hasznosító kompromisszumokhoz jussunk.

Sokan vannak közülünk, akik túlértékelik a Hisztadrut-ellenes kampány hatását. A Jisuv és a "cionizmus mozgósításának" kísérletei már akkor megindultak a munkásság ellen, amikor még nem is létezett a Hisztadrut. Már azokban a napokban, amikor még nem voltunk "aránytalan" és "veszedelmes" hatalom, mint állítólag most.

hanem kis csoport, gyalázkodásokkal és rágalomokkal támadtak bennünket a külföld előtt. Egy körlevélben már több mint 30 évvel ezelőtt figyelmeztették a Jisuvot a "szociáldemokrata és anarchista" csoport felől fenyegető veszélyre. Kik voltak ezek a szociáldemokraták és anarchisták? Josze Aharanowitz és társai.

Ki számolhatná össze mindazokat a kísérleteket, amelyekkel egy "erős polgári kör" kiépítésén fáradoztak? Nem röstellem azt mondani: inkább egy erős és igazi gus-t választok, mint különböző csoportok uszályait radikális, kisambicióju vezérekkel, akik terveiket a baloldaliak számlájára kérszítik. De egy egészséges, derék gus-nak legyen jólelelvasható cégére és legyen filalós tetteiért. Saját neve alatt jöjjön létre és ne bujjék el különböző és kétesértékű nevek mögé.

Ezért nem vagyok egyvéleményen azokkal, akik időnként figyelmeztetnek a "veszélyre": nagyobb gondunk is van, mint azektól félni. Azon fáradoznak, hogy Ruthenberg szavait: "A Hisztadrut felbomlása a mai körülmények között reális lehetőség" kihasználják ellenünk. Ha a Hisztadrut felbontását kívülről gondolják, akkor súlyosan csalódnak, - a belső felbomlás veszélyét azonban nem szabad leértékelnünk. Ez a veszély fennállásunk első pillanattól fenyegetett bennünket és éppen ezért napról-napra követelő kötelességünk az, hogy legyőzzük ezt a veszélyt. Ez azonban megint más téma.

Ez az áttekintés bőven elég számunkra ahhoz, hogy rámutathassunk a "Jisuv többsége a munkások ellen" kifejezés értékére. Még senkinek sem jutott eszébe az, hogy megállapítsa a munkás értékét a Jisuv szellemi és gazdasági életében és eredményképpen elismeréssel forduljon feléje. A munkásközösség a maga partmegosztottságában nemcsak az építő Jisuv többségét, hanem ezen túl általában is az erecjiszraeli zsidó lakosság számbeli többségét jelenti. És ez nem véletlen. Egyesek a munkásoknak a Jisuvban való felemelkedését egy történelmi értelmetlenségnek könyvelik el és szívesen látják benne a Hisztadrut "trákkját", vagy akár az ussischkinisták, ruppinisták és weizmannisták gyengeségét is. Aki azonban nem bolond, az megérti, hogy az "új ország" ténye arra kötelezi a palesztinai új települőket, hogy zsidó munkások legyenek. Ha pedig megadatik nekik a megélhetés, a gyarapodás, az építés és a terjeszkedés adománya, akkor a munkás része a Jisuvon belül a növekedés és a nagyobbodás lesz. Aki ezért sir, jól teszi, az értelmes ember azonban majd megérti, hogy az országépítés legfőbb hordozójának a dolgozó embernek kell lennie.

A dolgozók tábora mellett van egy nagy és sokrétű csoport, amelyet egykor kispolgárságnak, középosztálynak, vagy egyszerűen "a zsidó"-nak neveztek. Ezek a zsidó szegénység hordozói, a kézművesek, a házalók, a kiskereskedők, a piaci kofák. Nagy tömeg kerekedik ki belőlük, egzisztencia, de még a való kilátás reménye nélkül is. Ki fogja ezeket védelmébe venni? Sokan vannak olyanok, akik "prókátoroskodnak" értük, társuknak és szószólójuknak adják ki magukat. De mit tesznek értük? Elfogadom, hogy helyzetük az átlagos színvonal alatt van, De ennek is megvan az oka. Mindnyájan száz meg száz éveken keresztül élősködő életmódot folytattak anélkül, hogy tudatára ébredtek volna gyökértelenségüknek. Azon a helyen, ahol az ember születik, felnő és él, természetes egység bontakozik ki körülötte és kölcsönös segítőkézség nő ki ezekből a kapcsolatokból. A zsidó munkásmozga-

—~~lom~~ is ebből a tömegatmoszférából nőtt ki és sokat merített is belőle, de sokat vissza is adott neki közvetve vagy közvetlenül. Így a munkásvezérek népies és népszerű tehetségokkal merültek fel és a szervezet kereteibe éppen a munkásság segítségével találták meg a helyüket, társadalmi nevelésüket is a munkásszervezet végezte el. Ezek a munkások keresztülmentek az élet taposómalmán, felszabadították magukat az idegen hatások alól, megkapták alapjukat társadalmi szerepükhöz, de a szervezetien zsidó tömegekből jöttek és ezt nem felejtették el. Ezek a munkások vezéreké nőtték ki magukat, a nép felemelkedésének és javításának harcosai lettek. Hogy történt mindez az országban? A chaluci alija folytán - amelynek soraiban és keretében a legjobb erők kerültek a megváltás földjére - létrejött a "népalija", amely ezt az embertípust nem hozta el magával. Akkor a "világnép" hívói jöttek, az oroszországi radikális intelligencia beözönlött a tömegekkel együtt. Az első világháború előtt voltak olyan emberek, mint Schenkin és Bugrasow, akik kerestek és találtak is munkaterületet ezekben a rétegekben, sőt a Hapoél Hacair is több vezetőt adott számukra, minthogy nem állott messze tőlük. De sokan vártak nevelésre és csak kevesen voltak, akik nevelni akarták őket.

Ebből az szempontból kell megállapítanunk orientációnkat: nem a félrevezető "vezetők" tömegére, olyanokra, akik meghamisítják a Jisuv és a közvélemény képét, hanem népi körökre van szükségünk, olyan emberekre, akik mindenben chaverjaink akarnak lenni, hűségessé lesznek szövetségünkben.

A munkásszervezetekhez kell először szólanunk. Közülük többen harcban állanak velünk. A mi feladatunk megértetnünk velük azt, hogy nem szabad ellenséges nyelven szólni hozzájuk, nem játszuk ki magunkat velük szemben győzőnek, hanem a chaverut nyelven beszélünk velük. Nem az a fontos, milyen fogalmakat hoznak magukkal a találkozásához, hanem az, hogy milyennek ismernek meg bennünket a velünk való együttélés és a közös munka folyamán. Ha megértik, hogy mi radikálisak vagyunk, elvetik majd azt a vádat, amelyet mindenfelé terjesztenek, hogy tudniillik ezt a radikalitást saját előnyükre akarjuk kihasználni. Nem kevesen vannak olyanok is, akik megértik a mi terveinket és ismerik munkásságunkat, amelyet a közösség számára végeztünk, sokan tudják, hogy más szervezetek megpróbálnak bennünket majmolni és mindnyájan látjuk, hogy a munkanélküliség idején milyen igazságtalanul gyanúsítgatják a szervezet munkásait és vezetőségét, hogy háttérbe szorítják azokat, akik nem tartoznak soraikba. A mienkhez hasonló nagyarányú szervezetekben nem vállalhatja minden ember, hogy tökéletes tudomása legyen mindenről, ami a szervezetben történik. És bár a Hisztadrut sosem építette a maga önállóságát egyesek háttérbeszorítására, mint ahogyan neveltségesen is hangzik, hogy egy több mint százezer emberből álló közösség néhány ezer kárára pályázik, mégis előfordulhatnak ilyenfajta visszasságok. Ezek akár közvetlenek, akár közvetettek, vagy esetleg valamelyik helyi titkár szorgalmából születtek meg, mi ezzel a szervezetnek szolgálatot remélt tenni, a valóságban azonban csak kárt okoznak. Ha azt olvasom, hogy a Hapoél Hamizrachi panaszkodik, hogy egy bizonyos hónapban az őt megillető 600 munkanap helyett csak 150-et kapott, akkor nem tudom, igaz-e ez, vagy sem. De tudni akarom az igazságot. Holnap az illetékes közeg magyarázatát fogom olvasni és meggyőződöm az esetleges hiba helyrehozásáról. Tudom, hogy szerteszét sok az egyenetlenség, de nekünk olyan helyzetet kell teremteni, amely ezt a légkört megtisztítja. Radikális megold-

kat érintette. Az a tény, hogy a gyerekek otthonoknak, a héber nevelés ezen szerves részeinek negyvenéves fennállása és meggyökerezése után a kormány megengedi magának azt, hogy hozzájuknyuljon, különleges politikai helyzetünkről tanuskodik és rávilágít arra az atmoszférára, amely bennünket a jelenlegi kormányzatban körülvesz. Az angol kormányzat általában illendő mértékkel bír a kultúrából és tiszteletből, jól tudja, miként kell eljárni notabilitásokkal, hogy érzéseiket meg ne sértse, tudja értékelni az alárendelt közegek vallási érzéseit, de mindez nem tartja vissza attól, hogy hozzányuljon azokhoz a gyermekkertekhez, amelyek a héber nevelés alapjait teszik ki és amelyek az osztályok egyesítésének és a társadalmi segítségnek oly fontos tényezői. Lehetséges, hogy a vagyonos osztályokat nem érinti, de azokra a gyermekekre annál inkább sulyosodik, akik számára alapítottuk a gyermekkerteket. A Jisuv igazi egyesülését soha jobbkor, mint most ki kellene mutatni és teljes erőnkkel védekeznünk, minthogy kulturális mozgalom és a kormányrendelettel leginkább sújtott rétegek képviselője vagyunk.

A Jisuv keretén belül a szociális segítség kérdése is rendkívül fontos. Véleményem szerint nekünk különös mértékben részt kell ebben vennünk és ki kell szélesítenünk tevékenységünk területét és ezzel az általános segítőmunkát a városi és kormányzati hatóságokra is kötelezővé tehetjük, ha megszabadítjuk a filantróp stílustól és népi kötelességgé emeljük. Segítsünk népünk keleti törzseinek, akik elhagyatottan és magányosan élnek, állandó harcban állanak a misszionáriusokkal és a mindennapi élet száz kérdésében. Az igazi munkásmozgalomra sok más feladat is vár még és ha nem akar keretel közé zárkózni, köteles azokat teljesíteni.

Több feladatot róttunk magunkra, mint a Jisuvnak bármely más köre. Mindig új és új feladatok merülnek fel előttünk és ezeknek elvégzése bármilyen terhes is legyen, áldást hoz és eredménnyel jár.

Minden komoly munkásmozgalmon belül a keletkezési periódusból a tökéletesség felé ut vezet. Az első korszakban az önmegtalálás és önkialakítás munkáját kell elvégezni, de a kezdeti nehézségek leküzdése után a megértésnek növekednie kell és a közös feladatok érdekében a gondokat és felelősséget közösen kell vállalni. Az a munkásmozgalom, amely bármilyen osztályhelyzetéből fakadó indokból ebben a tekintetben hátramarad, megfakítja ideáljait és vét történelmi feladata ellen.

Ha kívülről azt mondják nekünk: sokat adtak nektek - akkor ezt kellemetlen hallgatni, főleg ha az illető saját magát is az adakozók közé számítja és hamis következtetéseket von le ebből. Azt kell válaszolnunk: ha sokat is adnak nekünk, mindenekelett mi adunk magunknak és ez sem kevés. A nép sorsa jelölt ki bennünket feladatunkra és elválasztott a tévelygőktől, megmentett a megsemmisüléstől és pusztulástól. Ha nincs a nép, akkor nem lenne meg az, amit már eddig eredménynek elkönyvelünk. A nép adott nekünk, de nem a "jichus" kedvéért, hanem saját megváltása céljából.

A munkásmozgalom nem azért alakult, mert valaki a munkásszeretet játékát akarta játszani, hanem azért, mert a munkásmozgalom saját magára chaluci feladatokat rótt és a nép ezt megbecsülte, hitt benne és biztatta műve tovább-

dás természetszerűen nem hozható, mert ennek egyetlen lehetősége az általános munkakörösség megteremtése, lelkiismeretes regisztrálás és minden privát légió eltörlése lenne, mind a kárógó, többség, mind a kiabáló kisebbség részéről. Magától értetődő, hogy a munkásszervezet megteremtésével minden háttérbeszorítást kiküszöbölhetnénk és minden munkás'érdeket egyaránt megvédhetnénk. Itt az idő, hogy szervezetünk, a Hisztadrut Haovdim záazlatját felmunkáljuk és ha a különböző szervezetek munkásai tapasztalatokat gyűjtöttek az elmúlt időkben, akkor nem hihetetlen, hogy a Hisztadrut huszéves fennállása alatt mi is tanultunk egyet-mást, és vélünk, az általános munkásszervezet felállítására ma még inkább buzdít bennünket, mint az elmúlt időben bármikor.

Néhány nappal ezelőtt egy telepre látogattam, ahol a chavérok elmesélték, hogy nagy ünnepséget rendeztek abból az alkalomból, hogy egy csoport vallásos chavér, a Hisztadrutba lépett. Tulajdonképpen örömmel kellett volna ezt a hirt fogadnom, hiszen Erec Jiszraelben töltött első napjától a zsidó munkásság egységesítésére törekedtem, a Hisztadrut első napjától azt kértem és azért harcoltam, hogy minden zsidó munkás - bárhova is tartozzék egyébként - a Hisztadrutban lássa otthonát. Magától értetődik, hogy ez áldozatokkal jár. Nem elég, hogy minden egyes munkástól elvárjuk, hogy a Hisztadrutba lépjen, hanem a Hisztadruttól is meg kell követelni, hogy megéreztesse mindenkivel, hogy szervezetében mindenkinek egyenlő jogai vannak. Minthogy pedig Bét Jiszraelben oly sok a "szakértő" és mindenkinek van valamilyen "elképzelése", "véleménye" és "bevált szokása", amihez körmeszakadtáig ragszik, az egymástól való elidegenedés körről körre növekedett, az egység kérdését nem oly könnyű megoldani. Sok-sok jóakarattal és főleg állandó neveléssel lehet csak közelebbhozni egymáshoz az embereket. Ezért volt az, hogy amikor egyrészt örömmel fogadtam a vallásos chavérok csatlakozását, másrészt új gondok merültek fel bennem, mert azt kérdeztem magamtól: vajjon otthon érzik-e majd magukat nálunk az új chavérok?

A másik irány: közeledés a Jisuv tömegei között. Nem lélekfogásról, se nem választási propagandáról van itt szó, hanem a tömegek terhéről, szenvedéseik megismeréséről és gyógyításáról, mindenekelőtt erről és semmiképpen sem dicsekvésről, nagyzolásról, vagy büszkélkedésről. A dicsekvés mindenképpen megengedhetetlen, Lenin a maga idejében szintén óvta barátait a "Kemzvanst-vo"-ban ettől a hibától. Minden mozgalom, amely tagjaiban a különleges küldetés érzését kelti, köteles megmutatni az érem másik oldalát is, megszilárdítani a külső befolyások ellen, és a mi chaluci munkásmozgalmunknak is szüksége van ilyen nevelésre. Időről időre kitermel a mozgalom olyan chavérokat, akik mély megértéssel és érzékeny beállítottsággal veszik magukra annak a tömegnek a gondjait is, amelyik sorainkon kívül helyezkedik el. Egyes esetekben munkásságuk sokat jelentett, de a teljes és szükséges eredménnyel mégsem járhatott, minthogy elégtelenek az egyesek erőfeszítései. Közösségi atmoszféra szükséges ahhoz, hogy jó eredményeket érjünk el és ehhez az egész mozgalomnak együttes feladatvállalása elengedhetetlen. Gonosz betegség a munkásmozgalmon belül az, hogy a szakszervezeti és a pártkeretek egységei zárják be és anélkül, hogy "osztályjellegat" viselne, olyan gondoknak és ügyeknek kell magát szentelnie, amelyek a tömegek életét mélyen befolyásolják.

Súlyos csapást mért a Jisuvra például az az intézkedés is, amely az óvodá-

folytatására. Ez kötelez bennünket. Most nagyobb szükségünk van egységre, mint bármikor eddig, falakat kell ledöntenünk és ha nem is adatik meg nekünk, hogy a szervezett nagyrálátás falait leromboljuk, de legalább ledönt-
hetjük a népünket szétdaraboló ellentétek falait. Zsidó Menekültek özőnle-
nek Erec Jiszraelbe: az ő egységük magasabb cél, mintsem hogy az osztályel-
lentétek megszüntetését ne igyekeznénk keresztülvinni. A zsidó szervezések
és hacalá-küzdelem egysége a zsidók százazreit egyesíti a széles világon.
A szocialista zsidó mozgalom, amely egyetlen forrásból merithet csak, tud-
ni fogja, hogyan kell bebizonyítani az igazi egységet: Izrael segítségét
és Izrael szeretetét.

Berl Katznelson:

Felfedjük a cionizmus célját.

A Plugat Salhevet fordítása.

Katznelson ezt a beszédét a Vaád Hapoel Mőcumcam ülésén mondta el. 1943 november 11.-én.

A háboru negyedik évében most először kerül a Vaad Hapoel Mőcumcam olyan helyzetbe, hogy határoznia kell a politikai alapelvekről. Ez a határozat, amely a jövendőt lesz hivatva kialakítani, nem állapítja meg pontosan a cionizmus végcélját, mivel ez külpolitikai kérdés is, egészen bizonyos azonban, hogy egyik világpolitikai fórum sem oldhatja meg ezt a problémánkat. Ha eljön a háboru vége, akkor követelnünk kell, de az sem bizonyos, hogy követeléseinket teljesíteni fogják.

Vannak, akik azt gondolják, hogy a Hanhala Szochnut nagyon sietett akkor, amikor ezt a javaslatot elének tárta. Ezek azt hiszik, hogy bőven van még időnk, vagy hogy a cionizmus legjobban teszi, ha hallgat és amíg a világ nem kérdez, addig csendben kell lennünk. Annyiban igazuk van, hogy nem csupán szavakból áll minden. Elismerem azt is, hogy vannak értelmetlen szólások is ma közszájon, amik a háboru után elvesztik aktualitásukat, de sohasem elég korai az idő igazságaink és kivánságaink hirdetésére, felemelt zászlóval, a népakarat mindent elsöprő erejével és nyílt szóval kell a világ elé állnunk. Éppen a nyílt szó volt az, ami eddig hiányzott nálunk. Ha voltak is ennek nevezhető kijelentések, ezek nem a nép egységes véleményét fejezték ki, nem azt a politikai alapvonalat adták, amelyből barátaink és ellenségeink egyaránt megérthetik, hogy "csak így és nem máskép." Legfontosabb feladatunk tehát ezen politikai alapvonal tisztázása a világgal és önmagunkkal való kapcsolatban. A Tnuat Hacionutnak saját erejéből meg kell határoznia, hogy mit akar a világtól.

Tulajdonképpen mit is akar ma a cionizmus?

Jááry chavérunk erős szavakkal válaszolt erre: "Azt a pillanatot akarjuk és várjuk mindannyian, amelyben megszününk kisebbség lenni." Ezzel közös célunkat is meghatározta.

A válasz helyes, hiszen nincs a világon egyetlen olyan cionista sem, akinek ne született volna meg az a gondolata, hogy saját hazánkban többségként kell élnünk. Hiába szereti azonban Erecet valaki, az ivrit nyelvet, a zsidóságot, és mindent, ami ehhez tartozik, ez még mindig nem cionizmus, mert a cionizmus a nép szabadságát akarja saját földjén, fel akarja szabadítani a zsidóságot a kisebbségi sorsból. És azt kérdezem: ha ez a cionizmus, és ez a cionista cél, akkor szabad-e ezt elrejtenuk?

A politikai diplomácia körében vannak olyan események, amikor hallgatni és megint vannak olyanok, amikor beszélni kell. Némely dolgokat egyáltalán nem fontos megmondani annak a világnak, amely nem bír vagy nem akar megérteni bennünket, vannak azonban olyan dolgok, amelyeknek megértését nem is remélhetjük tőle. Természetes, hogy a török érában nem bonthattuk ki zászlónkat, de amikor eljöttek azok a napok, amelyekben lehetőség nyílt egy bizonyos politikai keretben a cselekvésre, akkor kötelesek vagyunk az alkalmat megragadni és kevés beszéd mellett sokat dolgozni. Ha most már ez a keret összeszökül és fojtogatni kezd, akkor kötelességünk széttörni. Napjainkban, amikor a népek sorsáról döntenek, nincs egyetlen olyan nemzet sem, amely kérdezne vagy kérne: mindnyájan kiáltanak jogaikért és létükért. Csak azt felelhetem azoknak, akik félnek attól, hogy a szókimondás ellenségeskedést kelt: ez az ellenségeskedés már anélkül is megvan. Nem várhatunk arra a boldog percre, amikor egyetlen oldalról sem tapasztalhatunk megnyilvánulásaink reakciójaként ellenszenvet.

Meggyőződésem az, hogy egymás között bizonyos mértékben már eredményesen tisztáztuk követeléseinket. A Hasomer Hacairnak hanhalánk elé terjesztett javaslatában sok olyan pontot látok, amelyet közösen megvalósíthatunk. Nem talállok azonban ebben a Hasomer Hacair programban sok olyan dolgot, amelyet máshelyütt hangoztattak, de most nem hozták a hanhala elé.

Chavér Jááry fontosnak látott több olyan dolgot idézni, amelyek nem saját ügyébe vágnak, pusztán csak azért, hogy rá tudjon mutatni a belső ellentéteinkre. Nem arra törekedett, hogy határozott állításokkal jöjjön elő, hanem csupán némely idézet származását és azok használatának idejét kutatta.

Megnyugtathatom Jááry chavérunkat, hogy amikor Lenin a szocializmust az "elektrifikáció + kooperáció" elve alapján szabályozta, ez nem volt visszatérés az első határozatokra és szabályokra. Biztos vagyok benne, hogy lehet szabályokat hozni anélkül, hogy azok ellentétet jelentenének a Tnuva Hacair programjával. Jobb lenne, ha Jááry chavérunk ahelyett, hogy a mi ellentéteinket firtatná, előbb önmagukkal jönne tisztába. Javaslat - amelyben előadta, hogy a Somer Hacair "Erec Jisrael kapuinak a szabad alija előtt való megnyitását" követeli - teljesen elfeledkezik az arabokról. Ezzel a nyilatkozattal szemben tudom azt, hogy a Hasomer Hacairnál találunk olyan dokumentumokat, amelyek meghatározott alijaszámról beszélnek. Talán az ő szemükben ez mindegy, a két fogalom egyezik. Akkor mondhatunk csak valamit biztosnak, ha mindkét fél - jelen esetben az arab és a zsidó - beleegyezik, mert ha csak az egyik fogadja el, a másik pedig nem, ez a kérdés elodázását jelenti.

Vigyáznunk kell az ilyen felfogásoknál, mint amilyen a Hasomer Hacairnak ez az előbb említett álláspontja a meghatározott létszámú alijáról, minthogy ezek egészen mást jelentenek, mint Erec kapuinak megnyitását. Ha meghatározott létszámú alijáról kezdünk beszélni, ez elhajlást jelent azon oldal felé, amelyik azt állítja, hogy az alija ne az ország gazdasági lehetőségeitől, hanem a mindenkori politikai helyzettől függjön. Kíváncsi vagyok rá, hogy a Hasomer Hacair ezt a meghatározott létszámú alijaprogramot miért nem terjesztette elének, hogy mi is állást foglalhassunk ebben a kérdésben.

A Hasomer Hacair elénkterjesztett politikai programjának két alapja van: 1. nemzetközi felügyelet, 2. binacionális állam. Azt merészkedem állítani, hogy ha ez lenne csupán a cionizmus programja, nem lenne nehéz győzelemre juttatni. Könnyen megadná a világ, sőt, mi több: ezt már meg is adta a világ. Mert hiszen nekünk ma Erecben közös államunk van nemzetközi felügyelet alatt.

Vajjon rossz-e a nemzetközi felügyelet alatt álló binacionális állam? Ha valamit feltételesen akarnak nekemadni, akkor veszem magamnak a bátorságot és megkérem az adományozókat, hogy sziveskedjenek szándékukat olyan szavakkal megmagyarázni, amelyeknek csak egy értelmük van. Egy binacionális állam lehet a legtökéletesebb berendezés, ami csak a világon létezik, de lehet Lord Mon /közeli keleti miniszter, akit a zsidó terroristák meggyilkoltak/ féle rendszer is belőle, vagy esetleg egy új Fehér Könyv országa. Jáárynak ezen szakkifejezését éppen ezért a Fehér Könyv helyeslésének lehet betudni. Tisztában vagyok azzal, hogy Jááry és társai nem szeretik a terminológiát és ezért nem is akarok sokáig szavakon lovagolni. De van egy olyan kifejezésünk, amely közös mindkettőnk szótárában: ez a szocializmus. Ő azonban az egyszerű szocializmusnál nem áll meg. Ugylátszik, hogy az általános és demokratikus szocializmus nem megfelelő számára.

A Fehér Könyv is beszél önálló politikai programról, csak időbeli különbség van közte és Jááryék között, magában a programban nincs különbség. Jááry nem tagadhatja, hogy a Fehér Könyv szelleme megegyezik a binacionális renddel és a nemzetközi felügyelet eszméje is megtalálható benne. Jááry binacionális állama önálló politikát akar folytatni, a Fehér Könyv állama meg nem: ez a különbség is csak addig áll fenn, amíg a kormány nem teljesíti a harmadik pontban foglaltakat. Jááry valóban szomorkodhatik afelett, hogy a britek nem sietnek megvalósítani a Fehér Könyvet, vagyis az ő politikáját.

Mindezeket nem azért elemzem, mintha őt akarnám lehetetlenné tenni, csak a "politikai önállóság" szép követelményében az ereci politikának nincs semmi cionista tartalma, akár Nagybrittannia, akár Jááry valósítsa is meg. Ennek a műszónak azonban igenis van egy objektív értelme.

Ha egy politikai javaslatot megvizsgálunk, akkor nemcsak annak gondolatmenetét, hanem kifejezésbeli árnyalatait is meg kell néznünk. Aki új eszmét akar kiformálni, annak nagyon kell vigyázni a szavaira is, hogy másképpen ne értelmezzék.

Elhiszem Jáárynak, hogy a jelenlegi súlyos időkben ő is kisebbségünk megszűnését akarja. De az ő és a britek fogalmai között nincs semmi különbség.

A Hasomer Hacair realista mozgalom és ezért elvet minden utópiát. Realitásban nem merészkedik továbbra, mint a "nagyyszerű angol program" megvalósításáig. Azonban a Hasomer Hacair nemcsak a realitásokban, hanem a látomásokban is nagy. Jááryéknak egy olyan nagy látomásuk van, ami másnak eszébe sem jut. Megmutatják nekünk, hogy mi nem bírunk kétmillió embert sem letelepíteni, ugyanakkor azonban ők tizenkétmillió zsidóról beszélnek. Egy olyan ember, mint amilyen én vagyok, aki csak cionista utópista, gondolkodás nélkül követem utján a realistát. De ha gondolkodni kezdek, akkor tisztázódik előttem

hogy ő is csak olyant ad nekünk, ami nem az övé és ő is csak nagy vonalakban vázolja fel a képet. Reméli, hogy Erec határa Irakig és Törökországig terjed majd ki: Jáárynak talán lehet ilyen látomása, de nekem egyáltalán nincs és nem is hiszem, hogy valaha lehetőség nyílik ennek megvalósítására. Az iraki, iráni és törökországi zsidóságról már hallottunk eleget. Egyébként a cionizmus célja sosem volt az, hogy ezeket az országokat erősítse. Nem is értem, hogy miért találja Jááry ezt a helyet jobbnak, mint például Amerikát. Szükséges, hogy jól meggondoljuk javaslatát, mert biztosan reális és hogy is beszélhetne egy Jááry-szerű, realiztikus beállítottságu ember utópisztikus tervekről?

Jááry azt mondja: ha meghalljátok az uralkodók hangját, ijedtetekben vissza fogtok lépni követeléseitektől. /Ezt a mi követeléseinkre értette./ Ugy lát-szik, hogy az ő uralkodói már beleegyeztek tizenkétmillió zsidó letelepítő-sébe.

/Jááry: Ezt én csak a szocialista rendben gondolom keresztülvihetőnek./

~~Nem akarok~~ most szocialista vitába keveredni, csak a kényszer hatására je-lentem ki, hogy szavaidból látom: te magad sem hiszel a szocializmusban. Előadásodban, amit "A Brit Imperializmusnak a Zsidó Állammal való szemben-állásáról" tartottál, azt mondd, hogy szeretnéd, ha Oroszországnak lega-lább másodrendű szerepe lenne a háborúutáni világpolitikában. Ezzel elisme-red Anglia és Amerika fölényét Oroszország felett. Ebből az látszik, hogy nem tulságosan bizol a szocializmus teljes megvalósulásában.

"Ben Gurion visszarettent a népkitelepítéstől" - mondja Jááry. Mit ért Jáá-ry a "visszarettent" kifejezés alatt? Visszarettenni azt jelenti, hogy va-laki akar valamit és ezt a kényszerítő körülmények hatására visszavonja. Mit követelt Ben Gurion és mit vont vissza? Vajjon beszélt-e Ben Gurion va-laha is egy kényszerkitelepítésről? Nem! Ezt sohasem akartuk, azonban olyan akciótól, amelybe az érdekeltek beleegyeznek, nem kell még akkor sem félnünk, ha vannak olyan zsidók, akik szégyennek tartják ezt a kitelepítést. Napja-inkban egyaránt hallhatunk jól és rosszul sikerült telepítésekről.

Oroszország a Volgamenti vidékekről nagytömegű németet telepített az ország belsejébe, olyan németeket, akik már régóta azon a vidéken laktak. Mógsem hallottuk, hogy azok, akik ellenzik a mi áttelepítési tervünket, valamit is szóltak volna ez ellen, annak ellenére, hogy ez a transzport erőszakkal történt.

Tény az, hogy a mi kitelepítési akciónk csak hasznára volna az országnak, mivel nagy aliják megindulását jelenthetné. A Mapáj nem áll, nem is állhat és soha nem is állott a kényszerkitelepítések alapján: ez csak ellenfeleink hiresztelése rólunk.

Éppen úgy, ahogy a mások kedvétől függő alijaengedélyt helytelennek tartjuk, elítéljük a kényszernépcserét is. A cionizmus alapja kizárólag a népek ön-rendelkezési jogának elismerése lehet. Soha nem mondtunk olyant, hogy szük Erec számunkra, vagy hogy a zsidó önállóság és alija egy kitelepítési akci-ótól függne. Annál inkább hirdettük ellenben azt, hogy a mi munkánk meg fog-ja teremteni Erec Jiszrael szükséges befogadóképességét. Amit kijelentettünk, az csupán annyi volt, hogy jó volna az olyan népcsere, amelybe mindkét fél

beleegyeznek. Mondtuk, hogy vannak a szomszédban olyan országok, amelyeknek népsűrűsége csekély és ennek folytán fejlődésük visszamaradt, önállóságuk gyenge. Szerintünk - ahelyett, hogy oda zsidókat telepítsenek, mint ahogy Jááry gondolja, - olyan népet kell odavinnünk, /az arabot/, amely saját otthonába tér ezzel vissza. Nincs olyan szocialista, akinek joga volna ezt a tervet elvetni.

Ennek a vitának még nincs is itt az ideje, minthogy a politikai helyzet még nem fejlődött odáig, hogy ezt a kérdést időszerűvé tegye. De ha már akaratlanul is felvetődött ez a tárgy, védekezésül egy ellenünk irányuló támadásra, kötelességemnek tartom, hogy megkérdezzem: vajjon Merchaviát nem transzport állal építettük meg? Vagy nem vitték-e át Tula lakosságát egyik helyről a másikra? Ezek is tulajdonképpen kölcsönös megegyezésen alapuló átköltöztetések voltak. És ha ezt nem csináltuk volna meg, akkor a Hasomer Hacair ma nem telepedett volna meg Merchavián, Mismar Haémekben és az ország egyéb helyein.

Ha még a beleegyezéssel történő transzportot sem helyesled akkor világos, hogy helytelenül épültek fel a somérok ezen alapon felállított települései - vizont ha minden, ami a Hasomer Hacair érdekében történik, helyes, akkor miért nem helyes nagyobb arányban az, ami nemcsak a Sónér, hanem az egész zsidóság érdekében történik? Igazán szomorú, hogy ilyen nehéz időkben efféle oppozíciós ellentétek mutatkoznak a zsidó népen belül. Jááry feleletképpen annak a részegségnek ad kifejezést, hogy "meg fogjuk mi még ezt bántani, fogunk mi még bocsánatkeréssel hozzá jönni".

Ez a jóslat hasonlít ahhoz, mint amikor a lóversenyen két ember fogad, melyiknek a ló fut be elsőnek? Jááry azt hiszi, hogy a mi lovunk a zsidó önállóság és ennek nincs esélye. Én nem vitatkozhatom erről az esélyről, mert nem tudom, milyen sorba várunk a történelem jövőbeli folyamán, csak attól félek, hogy ha a mi lovunk - Isten ments - kősnék, akkor Jááry lója sem érhetne el a célhoz.

Most nem olyan problémáról van szó, mint bárhol másutt a világon akkor, amikor két párt a hatalomért verseng, hogy melyik üljön a kormány mellé, melyik bír többet elerni: most sokkal többről van szó.

Ha a cionista mozgalom követeléseit nem teljesítik, akkor ez nemcsak Jááry ellenzéki pártjának jelent vereséget, hanem az egész zsidó népnek és a cionista eszmének.

Hogyha nem lesz szerencsénk elerni azt, hogy Érec megnyiljék a szabad alija előtt, továbbá, hogy az országépítést idegen hatalmak ne akadályozzák és ne használják fel a mi fejlődésünket saját javunkra, akkor Jááry jó reményei elszállottak a látomása a tizenkétmilliós keleti településről lenge ábránd marad. Amikor Meir Jááry a jelennel kezd foglalkozni, eszembe juttatja azokat a hadvezéreket, akik az új háborúra az elmúlt háború alapján készülnek. A mi önálló alija es hitjasvutkövetésünkkel szemben ő a status quo rendjét kívánja.

Huszo évvel ezelőtt még kitűnően hangzottak volna Jááry chavérunk kifejezések: "Most már bizony tudják, és így tovább." Most már bizony tudják,

mit jelentenek ezek? Idegen imperialista hatalmat, amely saját érdekéért felügyel ránk. "A kapuk megnyitása..." Már éreztük ennek az ízét akkor, amikor a kulcs olyan felügyelő kezében volt, aki akkor nyitotta és csukta a kapukat, amikor ő akarta. Az elmúlt 25 évben egyet-mást tapasztaltunk és tanultunk.

Jáárynak a szocialista megvalósulás után következő idők távoli vízióján kívül van egy látomása a közeljövőre is. Nem hajlandó elhagyni a nemzeti status quo határait. Közben azonban olyan szavakat is hallottunk tőle, amelyek súlyos aggodalmakra adnak okot. Hallottuk ma Jáárytól, hogy a zsidó tömegelija a háboru után "megszervezett katasztrófa" lenne. Ezekről a szavaktól méltán megijedhetünk. Ezt nem vártam volna a Hasomer Hacairtól. Vannak olyan cionisták, akik szívesen segítenének, akik szeretnék, ha lenne egy ország, csak sosem hittek a nagy alijában, mert félték azoktól a veszélyektől, amit ez vonhat maga után. Nem hitték azt el, hogy az alijában rejtett erők vannak, és ezek építenek. Éddig nem tudtam, hogy a Hasomer Hacair is közéjük tartozik.

Jááry azt mondta: "Van egy más program: a zsidók térjenek vissza országaikba". Talán úgy gondolja Jááry chaver, hogy a pénznélküli, összetört embereket nem tanácsos az országba hozni, amikor azokat először még gyógykezelní is kell. Igen? Majd Lengyelország lesz egy szanatórium számukra? Majd ha Lengyelország esetleg visszaadja vagyonukat és megélhetést biztosít számukra, akkor készítjük majd elő őket a cionizmusra?

Ilyen szavakat hallani egy chaluc szájából, aki végigküzdött a harmadik alija óta minden nehézséget! A chaluci cionizmus nem volt egy "nesama jötera" / jiddis kifejezés, fölösleges dolgokat jelent/, vagy egy "anan hakavod" /ez is jiddis kifejezés: kényelmességet jelent./ A chaluci cionizmus éppen a nép szükségéből indult ki. Azért dolgoztunk, hogy a cionizmus megváltsa a zsidóságot a nagy katasztrófától. Még mielőtt Erecben bármi is lett volna, mi már megmondtuk: minél előbb fel kell hoznunk olyan emberanyagot, amelyik képes megteremteni egy felövetkezendő nagy alija alapjait. Nem követeltünk privilégiumot, megkülönböztetett bánásmódot, de olyan embereket, akik ki akarják használni az ereci lehetőségeket, hogy az a következő nagy aliját befogadhasa. Erre Jááry nem óhajtja beengedni ezt az aliját. Helyette azt mondja: Bővítsük ki a hitjasvutot és így végezzünk cionista munkát. Kérjünk kölcsönt, hogy új gazdaságokat állíthassunk fel. Ez a mi végcélunk vajjon? És különben is, miért adnának nekünk kölcsönt? Talán a mi szép szemünkért? Vagy azért, mert vannak olyanok a világon, akik nem tudnak élni, ha nincs a Hasomer Hacairnak tizzel több települése? Nemcsak a kapitalista világ, de a Szovjetunió is nagyon jól tud enélkül is létezni. Kinek fontos, hogy Erecben még 10.000 zsidó legyen, vagy hogy még néhány gazdasági telepet alapítsunk? Mi szüksége van erre a világnak?

Én is remélem azt, hogy eljön az a nap, amikor kölcsönt kapunk. De nemzetközi kölcsönre gondolok, amivel a világ segítségünkre jön majd. Ezzel a világ egy politikai izü gesztust mutat majd, amellyel egy kérdés és egy probléma oldódik meg.

Nehézre esik ez a vita: nehéz megmondanom Jáárynak, egy hisztadrut-embernek, egy chaluci mozgalom chaverjának, de nem ellened mondom ezt, Jááry, hanem az ördög ellen, amely a torkodból beszél: ha a Hasomer Hacair irodalmát vizsgáljuk, rádöbbenünk, hogy cionizmusában semmi sincs a chalucitból.

Jááry is beleegyezik abba, hogy csatornáztatni kell a Negev-et. Erre a célra azonban nincs pénz és ami még ennél is fontosabb: nincs engedély. A nemzetközi felügyelőség azonban mindezidáig ezt nem adta meg nekünk. Nagyon kétséges, hogy egy binacionális állam megkapná-e ezt az engedélyt? Szerintem ez a binacionális állam nélküle is ellenne, hiszen a Negev csatornázása csak azoknak fontos, akik "katasztrófát" akarnak előidézni és idehozzák a gyenge, kifosztott zsidó tömeget.

Tudom, hogy a Negev-terv nem a legjobb üzlet, de én olyan közösséghez tartozom, amelyik nem a gazdasági szempontokat nézi elsőnek. Mi nem gazdasági szempontból akarjuk átépíteni a Negev-et, hiszen az országot sem gazdasági szempontból szemeltük ki, hanem csakis azért, hogy a népnek helyet adjunk ott és önálló, saját állama legyen.

A ti egyezményetekben létezik ez a feltétel? Az, amit te "romantikus Ákábának" nevezel vagy gunyolsz, nem azért nem valósult meg, mert romantikus volt, nem is azért, mert a KKL nem adott rá pénzt, hanem azért, mert a te nemzetközi bizottságod megakadályozta. / Ákábá tengerből Trec Jiszrael partjánál. /

Nem tudom, hogy mi lesz a jövőben a sorsunk, de kötelességünk tudni, hogy mit és miért követelünk, mire fordítjuk erőnket és nem szép dolog az, hogy vannak, akik még ilyen körülmények között is helytelenül viselkednek.

Jááry a következőket mondja nekünk: " Ha mi olyan rendre törekszünk, amelyben a zsidóság önállóságot nyer, akkor ez a multtal való szakítást jelenti." Mi a cionista mult? Talán szabadságunk tagadása? Ti, akik hisztek vagytok a multhoz, nemsokára azt fogjátok mondani, hogy a zsidó állam egyet jelent a cionizmussal való szakítással. Igaza volt annak, aki azt mondta, hogy mi szükségük van azoknak a cionizmusra, akik nem hisznek abban, amit mi hiszünk - és csak azért nem hisznek, hogy kigunyolják eszménket és megrontsák a zsidóságot? Jááry szerint az, hogy mi nagy aliját akarunk, helytelen az ország szempontjából. Ha így van, akkor ő se jobb nálam, hiszen ő is erre a percre vár.

Miért vádol ő bennünket azzal, hogy uralkodásra törünk? Ki akar uralkodni és ha ezt tisztáztuk, az uralkodnivágyók kin akarnak uralkodni? Talán az arab fellahokon akarunk uralkodni? Meg akarjuk fosztani őket jogaiktól, munkájuktól, vagy nemzeti életüktől? Van-e ebben közöttünk és Jááry között különbség? Mi csupán egyetlen dologtól akarjuk megfosztani az arabokat: a többségüktől, számbeli fölényüktől. És ez nehéz feladat, súlyos összeütközések magvát rejti magában, mivel egyik fél sem akar önként lemondani többségéről. Ebben vajjon van különbség köztünk és Jááry között?

Mondjuk, tegyük fel, hogy a háboru után összeül majd egy nemzetközi hatóság. Tagjai szocialisták, kommunisták, demokraták. Eléjük tárjuk problémáinkat. Jááry a következőket mondaná nekik: "Mivel látjuk, hogy a Közelkeleten Irán és Törökország között nagy földterületek vannak, engedjétek meg nekünk, hogy tizenkétfélmillió zsidót letelepítsünk ott."

Én kevesebbel is megelégednék. Nekem nincsenek zsidó imperialista álmaim. Nem akarok zsidókat bevonultatni Jemenbe és Marokkóba, vagy akár Iránba: ellenkezőleg! én ki akarom onnan hozni a zsidókat! én szeretném a bagdadi

D... ..
zsidoakat megmenteni azoktól a megpróbáltatásoktól, amelyek esetleg ott rájuk várnak. An megelégeszem egy kis darab földdel, amelyen a szabadság terem és embereket akarok alijáztatni oda. Nevezhetik ezt aztán binacionális, trinacionális, vagy akár föderációs államnak is.

Miért óhajt Jááry javaslata progresszív és az enyém reakciós lenni? Ha nem a zsidóságról beszélünk, akkor most nem lennének ilyen problémák. Ha a Szovjetunió például holnap úgy határozná, hogy egy új országot kell felállítani, nem lenne semmi baj. De amikor a zsidó nép problémáiról, eddigi szenvedéseiről és a galut felszámolásáról van szó, akkor kapunk minden oldalról ellenvéleményeket. Nem haragszom Jááryra! Aki bennünket optimistának és önmagát realistának tartja, annak jogában van nem egyetérteni velünk, megvetni a zsidó önállóságot és elfogadni a számhoz kötött aliját. De milyen joga van válaszolni annak a cionista mozgalomnak, amelyik nem akarja rábizni magát idegen népek kénye-kezdvére! Ti akartok imperializmust.

Nem elég, hogy idegen népek rágalmaznak bennünket, még te is ellenünk fordulsz? Vannak, akik progresszivitást akarnak mutatni azzal, hogy a cionista minimalizmust hirdetik és a zsidó önállóságot megtagadják.

A galutban van egy párt, amely a galuti rossz helyzet következtében erősen felszaporodott, és csakis annak köszönheti mai létszámát, mégis arra figyelmeztet bennünket, hogy a galuti zsidóság nyomorától nem szabad befolyásoltatnunk magunkat a cionizmust és az aliját illetően. És ezt ők progresszív cionizmusnak nevezik. Miért tehetik ezt? Mert vannak emberek, akik megijednek, hogyha "antiszocialistáknak" nevezik őket.

Nem fogadom el az olyan progresszivitást, amely az alija ellen van és Erecben fél olyan követeléseket támasztani, amelyek a galuti zsidóság ügyét szolgálják. Nem tudom megérteni, hogy ezek a realisták miért helyeznek súlyt oly realizmus hirdetésére, amely bővítés helyett még csak szűkíti látókörünket? Esetleg találnak majd egy jobb országot, ahol nagyobb kilátásaik vannak a szabad zsidó államra.

Nem tulságosan megerőltető vitatkozni és rámutatni arra, hogy mi utópisták vagyunk. Elsősorban Jááryék foglalkoznak azzal, hogy ezt kimutassák rólunk. Minden erőfeszítésük ellenére a mi utópiánk él, virágzik és már el is ért valamit, amely mindenestre több, mint az a realizmus, amely megvet bennünket. Mi nem igérjük senkinek sem azt, hogy megadják nekünk kérésünket. Ellenkezőleg: feltárjuk nehézségeinket, megmondjuk, hogy nincs minden úgy, ahogy szeretnénk. A mi chaluci feladatunk azonban éppen abban áll, hogy harcolunk akaratunk győzelméért. Küzdelmünk keserőségeket rejt magában, ezt tudjuk, de bizunk igazságunkban és reméljük, hogy van elég erőnk a küzdelemre.

A realisták úgy beszélnek velünk, mintha az ő kezükben valami konkrét és reális dolog lenne, amelyet elélnktárhatnak, de mi nem akarjuk azt elfogadni. Azt hiszem, hogy megkérdezhetem: igazán van a kezetekben valami konkrétum? Megvan-e az angolok beleegyezése a Fehér Könyv megsemmisítésére? Van-e már nyílt programotok a jövőndő politikai rendjét illetően?

Jó zsidók, ne hozakodjatok elő olyan dolgokkal, amelyek még nem a tiétek! A zsidó nép egyet akar: az életet és a szabadságot, amit meg is valósítunk sz

mukra. Azokat a különféle ~~meg~~egyezőseket, amiket számunkra javasolnak, akkor sem fogadhatjuk el, hogyha mások bele is egyeznének. Lehet, hogy vannak olyan zsidók, akik - mivel ők maguk már alijáztak - készek lemondani a többiek jogairól, de talán meg kellene kérdezni az érdekelteket is, hogy vajon ők is lemondanak-e? Ki az a zsidó politikus, aki a menekült zsidókat képviseli és nevükben tiltakozik az alija ellen?

Egy olyan cionista szavaival fejezem be beszédemet, akiről ellenfelei sem tagadhatják, hogy progresszív és realista. Ezek a szavak egy amerikai újságban, a "Morgen Zsurnál"-ban állottak, és Weizmannt idézték.

"Mit akar a cionizmus?"

"Zsidó államot akarunk Erecben. Ebben az országban az összes polgárok élvezik majd a polgári és politikai jogokat. Az arabok teljes autonómiát kapnak, és ha lennének közöttük olyanok, akik nem akarnak zsidó államban élni, alkalmat adunk nekik arra, hogy oda költözzenek, ahová akarnak. Hogy Erec föderációs, vagy különálló állam legyen-e, az külön kérdés. Stratégiai és gazdasági szempontból mindenesetre jó lenne az, ha Palesztina a szövetségesek fennhatósága alá kerülne. Ez zsidó és angol szempontból egyaránt jó lenne."

Weizmann szájából hangzott el, hogy mit akar valóban a cionizmus.

Berl Katznelson:

Követelhetjük-e a Zsidó Államot ?

A Salhevet pluga fordítása.

Szicha a Mikve Jiszraeli
ifjúsággal.

A cimben foglalt kérdésről többféle véleményt is hallhatunk. Vannak, akik azt mondják, hogy a Zsidó Állam eszméje nem is tőlünk származik, a revizionisták vetették fel, tehát eleve reakciós vagyis sovinszta. Ez egyébként is az arabok elnyomását jelentené, így nem demokratikus, és így tovább.

Vannak, akik nem tartják az eszmét helytelennek, azonban úgy vélik, hogy utópiánál, álomnál aligha több.

Végül vannak olyanok is, akik erre a kérdésre egy másik kérdéssel válaszolnak és így szólnak: "Hogyan rendezitek majd be ezt a zsidó államot? Vajjon nem nyomjátok-e el az arabokat?"

Sok kérdés egyáltalán nem is tőlünk függ, mint például az, hogy a világ beleegyezik-e? Ha mi történetesen most elhatároznánk azt, hogy a világ egyezzen a zsidó állam hiveivel meg, az még egyáltalán nem kötelezné a világot arra, hogy ezt meg is tegye. Ismerjük már a világot: nem adja meg egykönnyen még a legtermészetesebb kérést sem, habár ez a kérelmezőnek létérdeke is. Nincs most itt az ideje annak, hogy a Zsidó Állam megvalósításának lehetőségeibe mélyedjek, engem csak az érdekel, ami kizárólagosan tőlünk függ: szabad-e vagy sem a zsidó államot követelnünk?

Nagyon sok jó chavér van Erecben, akik bizonyára jó cionisták és jó chalucok is, és azt mondják, hogy a Zsidó Állam követelése helytelen. Véleményük szerint ezt nem lenne szabad meg sem említenünk.

Vajjon tényleg így van ez?

Az első, aki a "Zsidó Állam" szavát kiejtette száján, Herzl volt. Ő ezt progresszív szándékkal terjesztette elő. Az igazság az, hogy a biluisták és Pinsker is zsidó államot akartak. Mindazok, akik Erecbe jöttek, nem azért jöttek ide, hogy még egy kis rizst vagy zabot termeljenek. Nem azért jöttünk mi sem Erecbe - most úgy beszélek, mint ahogy egy olyan gazdálkodóhoz illik, aki fel tudja fogni ennek fontosságát is - de még mondani sem lehet, hogy azért jöttünk volna ide, nem volt más célunk, mint hogy meg birjunk élni, hanem mindnyájan a zsidó népben szabadon, tisztességesen és mindeneke-lőtt önállóan akartunk élni.

Lehet, hogy a zsidóság megváltása még messze van. A revizionisták mindig támadtak bennünket, hogy nem beszélünk a zsidó államról, ők ebben gyávaságot láttak. De Herzl, aki harcolt a zsidó államért és egy könyvét is írt róla, az első kongresszuson mégsem nevezte meg programjában, hanem megelégedett a "biztosított otthon" kifejezésével, ami elfedte az igazi szándékot. Azért használta ezt, mert a politikai helyzet megkövetelte, hogy a baseli program ne mondjon többet. Voltak olyanok is, akik még kevesebbet akartak mondani.

Különbféle okok magyarázzák azt, hogy a mandátum-korszak alatt nem beszélünk a zsidó államról. Azt mondtuk akkor, hogy adjanak nekünk lehetőséget a produkcóra - és mi majd dolgozunk. (Akkor ezzel is megelégedtünk.) Amikor ezt befejezzük, akkor jönnek majd a merészebb követelések. A teljes és igazi cionizmus azonban sohasem mondhat le kettőről: a tömegalijáról és az önállóságra való törekvésről.

Amíg az volt a feltétel, hogy addig nem beszélhetünk a zsidó államról, amíg nem érkezett el annak ideje, addig a vita egyszerű volt: akörül folyt, hogy elérkezett-e már az idő, vagy sem?

Bizonyosan észrevettétek, hogy a Hasomer Hacair ma is ugyanazt hirdeti, mint amit én 13 évvel ezelőtt. Ez számomra valóban nagy megtiszteltetés, hogy tudniillik a sómérok ma tanulják azt, amit én még akkoriban mondtam, - és remélem, hogy 13 év múlva megint azt fogják tanulni, amit ma hirdetek. Akkoriban ellene voltam, hogy olyan szavakkal játsszunk, mint zsidó állam. Amíg Erec mandátum vagy nemzetközi felügyelet alatt áll, addig megengedik nekünk, hogy elkezdett munkánkat befejezzük. Akkor nem voltunk többen Erecben 175.000-nél. Azt mondtam, hogy amíg ez a mandátumrendszer fennáll, biztosíthatjuk jogainkat és fejlődési lehetőségeinket. Addig, amíg a zsidó állam problémája reális vitatéma lehet, mondhatjuk, hogy még nem érkezett el az idő. Abban a pillanatban azonban, amikor azt mondják nekünk, hogy nem szabad beszélünk róla, mert ez reakció, ahogy ezt a Brit Salom mondja és az Alija Chadasa egy része, akkor már igazán komoly a helyzet, mert egy nevelési probléma is csatlakozik a kérdéshez, hogy vajjon szabad-e gyermekeket a zsidó állam gondolatának megfelelően nevelni, vagy sem?

Arra gondolhatok, hogy ez még hosszú utat jelent, de azt is hihetem, hogy mégis elérjük majd a zsidó önállóságot, mint ahogyan elérték a magukét az amerikaiak, az angolok vagy az oroszok.

Ha már itt tartunk, akkor felteszem a kérdést: szabad volt-e Sztalinnak Biro-Bidzsant önálló zsidó államrésznek nyilvánítani? Vagy az is lehet, hogy amit ő megtehetett Biro-Bidzsánban, én nem tehetem, mert Erec Jiszraelben akarom? Ha ez így van, akkor nyíltan kell beszélünk.

Azt mondják: a demokrácia azt jelenti, hogy mindenütt a többség dönt, a többségé az uralkodás joga. Hogyan jöhettek akkor ti a palesztinai Zsidó Állam álmával? Hiszen ott egymillió arab és csak félmillió zsidó lakik. Mi pedig azt akarjuk, hogy a többség uralkodjék mindenütt, ne egy idegen kisebbség, még akkor sem, ha az esetleg erősebb.

A kérdés valóban komoly. De ha ez így van, akkor nemcsak a zsidó államot nem szabad megvalósítanunk, hanem egyáltalán semmit sem tehetünk Erecben. Nem szabad földet vásárolnunk, akár tíz embert is alijáztatnunk, minthogy az arabok megkérdezése nélkül is mindnyájan jól tudjuk, hogy azok nem engednek szépszerével sem földet vásárolni, sem alijázni. Azután számolnunk kell az arabok nacionalista törekvéseivel is, minthogy meg akarják őrizni többségüket az országban. Mégis szabad-e, hogy ezzel a problémát lezárt-nak tekinthessük?

Sokszor csodálkozom: vannak közöttünk "nagyon okos emberek", akik azt mondják, hogy az arabok beleegyezése nélkül nem szabad alijázni. Vajjon amikor ők alijáztak, kérdezték-e az arabokat, hogy beleegyeznek-e jövetelükbe?

Ha így értelmezzük a dolgokat, akkor természetes, hogy nekünk Erec Jiszra-elben mindent csak az arabok engedélyével lehet elvégezni és nem hogy zsidó államot, de még annál sokkal kisebb engedményeket sem követelhetünk. Nem tudom, az arabok mit határoznak el zsidó-politikájuk jövődjé irányára, de azt tudom, hogy a világ mit határozott hosszú éveken keresztül? Az én véleményem eltér ezektől az okosakétól és az, hogy van az életre joga a szegénynek és az árvának is.

Ahogy nem fogadhatjuk el azt, hogy csak a vagyonosnak van joga élni és a proletárnak pedig nincs, éppen úgy ellen kell állnunk akkor, amikor egy néptől azért akarják eleme jogait elvitatni, mert nincs földje és vagyona.

Ha lenne a világon egy igazán pártatlan internacionális bíróság, akkor már rég eléjük terjesztettük volna ügyünket. Ilyen bíróság azonban nincs, és mivel nem találunk senkit sem, aki védjen bennünket, magamra ruházom a bírói jogot és kijelentem: mi nem hajolunk meg és nem alázkodunk meg! A mi népünkől elvették a szabad élet jogát, megfosztották földjétől, elzárták a munkás élet elől. Ezekért a jogokért kell harcolnia a cionizmusnak. És ha netán valakinek meg is kell emiatt szükítenie egy kissé a maga helyét, akkor tegye meg!

A munkás azt követeli, hogy a gazdag veszítsen valamit azért, hogy mindenki megélhessen, ne legyenek éhezők, éppen úgy követeljük a világtól mi is, hogy egy kicsit veszítsen a vagyonából.

Ha a könyvekben megirt jogokról beszélünk, akkor is van jogunk Erecbe, Hisz ima könyveinkben kétezer év óta megvannak az imák Cionért, népünk mindennap háromszor megemlíti Erecet és Jeruzsálemet. Ez pedig nagy jogot jelent!

A zsidók évszázadokon keresztül száz veszéllyel szembeszálltak, hajóuttól nem riadtak vissza, nem ijedtek meg a Kotel Maravinál az araboktól: ez nagy emberi jogot jelent!

Ezeket a jogokat nem irták meg egyik szocialista vagy liberális könyvben sem, de ott állanak a Bibliában és ami még ennél is többet jelent: belevésődtek a nép szívébe. Igaz, léteznek a népben olyanok is, akiknek lelkében eltörlődött az irás, de a nagyobbik részben még él a jog. Ha ezt a világ

belátja, akkor jogos a Baifour-deklaráció, a manitua és a zsidó állam is, ha pedig nem ismeri el, akkor egész ittlétünk jogtalan és el kell fogadnunk a minimalisták szavait és az arabok bármely egyezményét is. Ha a világ a zsidókérdés felett úgy hoz ítéletet, hogy tudatában van világhatalmunknak, és hogy megoldásával egy nagy igazságtalanság és romosság tűnik el, akkor majd másképp nézik ezt a problémát is és belátják, hogy a zsidó állam is minic progresszív követelmény.

Bár lett volna egy zsidó állam a háboru előtt, akkor bizonyos a jé pár millió zsidót megmenthettünk volna!

Nézzük a kérdést szocialista szempontból: vajjon van-e Erec körül olyan progresszív szocialista állam, mint amilyen Erec lesz, még abban az esetben is, hogyha "Isten őrizze!" a Mapáj lesz az uralkodó párt. Képzelnék csak el egy zsidó államot Palesztinában és biztos vagyok benne, hogy nem olyan lesz, mint Irak vagy Egyiptom. A Zsidó Állam haladó szocializmusa felülmúlja még Anglia és Franciaország szocializmusát is. Nem azért mondom ezt, mert én akarom így, hanem azért, mert biztos vagyok benne, hogy így lesz.

A multkor megkérdeztem egy Hasomer Hacair chavért, hogy "Milyen is lesz az a binacionális állam?" Azt felelte: "Hát szocialista." Vajjon miért? Azért, mert a Sónérok így akarják. Hogy szocialista állam legyen Erecben, ahhoz nem sok változtatás kell.

Ma Erec Jiszrael lakosságának legnagyobbrésze munkás. Nincs olyan párt, amelyben ne lenne egy Irgun Poalin. Még az Agudat Jiszraelnek is van ilyen Irgun Poalin-ja. A Hisztadrut-tagok a Jisuv 40 %-át teszik ki és ezenkívül még szervezetlen munkások is vannak. Ma Erecben proletártöbbség van. Ha a Hisztadrut már beszervezne 40.000 eddig szervezetlen munkást és egységébe vonná a Hisztadrut Hamorim-ot, akkor Erecben olyan óriási munkáserő lenne, amely uralkodnék a Jisuvon és a zsidó állam jövődó vezetésében is résztvehetne.

Ezért biztos vagyok abban, hogy a zsidó állam megeremlése szocialista szempontból progressziót jelent.

Milyenek a tilótásaink a binacionális államban? Minden döntést csak a két nép beleegyezésével lehet meghozni /mert a "binacionális" szó ezt jelenti/ és külön-külön semmit sem tehetnek. Azt, hogy milyen szociális rendszer lesz ebben az országban, milyen lesz a növédelem, stb. ha Erecben binacionális államot létesítenek, tudjuk. Eppenugy hátrányt jelentene a szocializmus fejlődésére nézve, mint ahogy a zsidó állam előnyt jelent.

Európában sok barátságos és jószándéku megegyezést kötöttünk már különböző népekkel és egyiket sem tartották be. A zsidóság nemrég lezajlott nagy katasztrófája után nem akarom, hogy a zsidók sorsa megint más népektől függjön, még ha jóindulatu népekről is van szó. Hogyan is bizhatnánk e nagy szerencsétlenség után sorsunkat újra csak más népre Erec Jiszraelben? És mégis ezt javasolják nekünk még olyan tudós emberek is, mint Jááry és Kaplansky. Én mondom, hogy meg kell győznünk a világot: Nekünk is van a világon egy olyan helyünk,

ahol építhetünk és szervezkedhetünk, mint akármelyik másik állam.

Semmi kétség sem fér ahhoz, hogy a zsidó állam az araboknak teljes jogot biztosít. Egyetlen arabot sem nyomunk el, egyetlenegynek sem kell akarata ellenére az országot elhagynia. Az is biztos, hogy ha el akarja hagyni az országot, nem fogjuk őt visszatartani, hanem még inkább segítjük is.

Mit csinálnak a csehek a németekkel a Szudétákban? Otthagyják-e őket? És mi, miután ez történt velünk a világban és 1936 óta Erebben, mi akarunk uralkodni ezen a ponton. De elnyomni sem embereket, sem munkásjogokat nem akarunk. Az ország vezetéséért, a szabad alijáért és az egység biztosításáért, továbbá a telepítések szabadságáért, amiktől sorsunk függ, nem fordulunk másokhoz, mert ezekre jogunk van.

A megvalósítás kérdése nagy sullyal nehezedik reánk. Sokan kérdik, hogy a zsidó állam több-e látomásnál, azonnal megvalósítható-e vajjon? Megengedjük, hogy a zsidó állam csak idővel lesz meg, de hogy később megvalósuljon, ahhoz még ma ki kell mondanunk azt a követelésünket, hogy "meg kell lennie". Különben nem lesz meg soha.

Ha a mandátum tartalmazna egy kitűzött időpontot a Zsidó Állam felállításáról, akkor másképp állna ma a mandátum sorsa. Akkor kihasználnánk minden alkalmat, amellyel fenntarthatnánk a mandátumot és vele elérhetnénk azt az időpontot. Ha a világ úgy határoz, hogy a zsidóknak joguk van az ereci zsidó államhoz, akkor lesz egy olyan program, aminek az lesz a feladata, hogy ezt keresztülvigye és minden kérdést ebből a szemszögből vizsgáljon felül. Most azt válaszolják nekünk, hogy a Balfour-deklarációban nem szerepel a "Zsidó Állam" kitétel, de annál inkább az, hogy nem szabad elnyomni az ország lakosságát. Minden magyarázattal megpróbálkoznak, természetesen a számunkra legrosszabbakkal. A zsidó állam azért fontos nekünk, hogy megkaphassuk az aliját, mert ha majd az alijáról akarnak tárgyalni, a tárgyalás menete ne függjön ezek másféle tényezőtől. Ha nem fogadják el a zsidó állam alapjait, akkor ezeken a tárgyalásokon minden kérdés elé csak úgy véletlenül akadályok gördülnek majd. Ma nem adhatják meg Ibn Szaud miatt, tehát az alija nem lehetséges. Holnap valami szövetség lesz Franciaországgal Sziria miatt, tehát megint nincs alija.

Hát lehet így országot építeni és megoldani a zsidókérdést?

Az elmúlt évek folyamán számtalanszor meggyőződhetünk arról, hogy a számunkra életbevágó kérdésekben meggyőződésünk ellenére döntenek és nem tartják tiszteletben a mandátum rendelkezéseit. A gyámok mindig "az idő pillanatnyi szükségessége szerint" döntenek és a nagyvilágban mindig lesznek ilyen "pillanatnyi szükségességek". Bárki is legyen a gyámunk, nem kerül hátrányos helyzetbe miattunk. Anglia azt mondja: Mit akartok, ti miattatok háborút kezdjétek talán az arabokkal? És így beszél majd Amerika, Oroszország és minden más állam is. A legcsekélyebbtől a legsúlyosabb kérdésig mindent a saját érdekük szerint döntenek majd el.

Ha nem adják meg önállóságunkat, akkor megint ott tartunk, mint a Struma katasztrófájának és az alija betiltásának idején. Nagyon jól tudom, hogy

Az alija bét rendkívül fontos, mintegy szimbolikus sziget. A rendszerű aliják nem képesek megoldani a zsidóság problémáit, az alija csak egy rész, amikor tág kapukat kerekít a zsidó elé, szellemileg ugyan ez is sokat jelent, de a zsidó bolygót még meg kell toztathatja meg. Hasonló a KKL munkája is, amely vásárol földet, még ott is, ahol a kormány tiltja, de lehet-e Erec Jisraelt megszerezni addig, amíg földvásárlási tilalom áll fenn?

Ebben a pillanatban minden zsidónak külön-külön meg kellene válaszolnia ezt a kérdést: a zsidóság önállóságával vagy pedig külső erővel gondolja-e inkább megoldhatónak az aliját?

Az alija bét csak próbálkozás, amellyel egy kis, önálló zsidó szigetet teremünk meg. De amikor minden, ami körülötte van, elnyeléssel fenyegeti, mit jelenthet ez a kis önálló sziget?

Ebben a pillanatban a kérdés szóval körülírhatóan így alakul: nyíltan határozunk-e meg a világot, hogy döntse el, mire van szüksége a zsidó népnek, vagy pedig lépünk-e ki nyíltan a világ elé?

A minap olvastuk a Davarban, hogy amikor az angol munkáspárt elhatározta a zsidó állam felállítását, a Hasomer Hacairnak éppen Londonban tartózkodó egyik vezető chavérja azonnal levelet írt az ujságoknak, hogy ők ezt nem akarják, hanem sokkal jobb lenne egy binacionális állam.

Nem ismerem a világ szabadságmozgalmai közt: még egy olyan tiszta eszméből fakadót, mint amilyen a zsidó államé. Ha az ereci munkásság tömeg nélkül, önállóság nélkül, anyagi fedezet nélkül olyan nagyszerű műveket birtokolni a szociális berendezések terén; nem kételkedhetem abban, hogy a Zsidó Állam lesz rövid időn belül a szocializmus megvalósításának legjobb eszköze. Megkérdeztek, hogy tudom-e, mit jelent a binacionális állam? Én azt feleltem: nem tudom. Nem gunyból mondtam ezt.

Szabad szakkiifejezéseket használni, de csak akkor, ha pontosan tudjuk, hogy mit jelentenek. A Zsidó Állam kormányzását még nem látom tisztán. Ez nem tőlem, hanem a zsidó néptől függ. Mindenesetre azt gondolom, hogy a munkásság ma Erecben többségben van és marad is, ő fogja az országot majd vezetni. Ismerem a zsidó népet és el bírom képzelni, milyen lesz az országa. De ha nekem egy politikai fogalmat mondanak, mint például azt, hogy "binacionális állam", akkor meg kell kérdeznem, hogy mit jelent ez? 13 évvel ezelőtt sem mondtam azt, hogy mi binacionális államot követelünk. Szejban három nép él egymás mellett, anélkül, hogy kitennék magukat azoknak a veszélyeknek, amelyek egy binacionális államban a népekre várnak. Miért van ez? Egyszerűen azért, mert Szejban a három nép helyzete nem változik, nincs egyiküknek sem alijára szükségük, előreláthatóan egyikük sem fejlődik erősebb ütemben. Ha Erecben akarnak egy ilyen államot alakítani, akkor meg kell tudnunk, mit biztosít nekünk és mit enged meg?

A mi nagy nehézségünk abban rejlik, hogy amíg az arab többség Erecben statikus, a zsidó kisebbség dinamikus, amelynek elejétől fogva szüksége van egy

olyan rendszerre, amely biztosítja további fejlődését. En is mindenütt népek egyenjogúságát akarom. Erecben is ez a célom. Más népeknek kulturális vagy vallási kérdéseibe nem avatkozunk bele. De ha a binacionalitás fogalmát vizsgáljuk, akkor meg kell tudnunk, jelent-e ez szabad aliját, vagy sem? Ha ezt nem határozzuk meg világosan, akkor az egész szakkifejezés nem használható. Nem használható és veszélyes azért, mert holnapra más értelmezések magyarázhatnak bele, nem is tehetünk ellene semmit, mert sehol a világon nem látják el a binacionalitást azzal az értelemmel, mint amit a mi hivaink szeretnének belemagyarázni. Aki olvasta a Hasomer Hacair irodalmát, Kaplan-sky műveit, az észrevehette, hogy a fogalmakat összezavarják: chaluká, lemondás a szabad alija és hitjasvut jogáról, mindez megtalálható bennük. És ami a szomorú: mindezt chavérok és nem az arabok hirdetik így.

Az arabok még nem egyeztek bele a binacionális állam felállításába. Ez annyit jelent, hogy a binacionális állam terve nem mozog még reálpolitikai alapon. Elvi szempontokból ez a bonyolult kérdés egyre mindenesetre kötelez bennünket: lemondani saját jogainkról és társat venni azokhoz a döntésekhez, amelyek sorsunkat lesznek hivatottak formálni. Ezért gondolom, hogy aki komolyan veszi Erec Jiszraelt, semmiképpen sem csatlakozhatik a binacionalitás hívaihoz.

Szeretném, ha megértenétek szavaimat. Amikor az Államról beszélek, nem morogom, hogy közömbösnek tartom, milyen területeket foglal magában. Amikor a mandátumot kaptuk, elvették tőlünk Transzjordániát. Mi nem javasoltuk a chalukát, de olyan erővel álltunk szemben, amely ellen nem tehattünk semmit se. Nem dönthettünk akkor, Erec Jiszrael területéről. Lehetséges, hogy még nagy harcunk lesz az Államért, de tudjuk, hogy miért harcolunk majd. Ki áll akkor majd a harcolók sorába? Ki harcol az alijáért? A Fehér Könyv megsemmisítéséért? Ha most széthúznak a munkásmozgalmak, akkor jaj lesz a cionizmusnak!

Berl Katznelson önéletrajza:

UTAM ERECEBE

1. Gyermekkorom

A nyilvánosság előtt még sohasem meséltem emlékeimről, nem mintha ezeket nem értékelném kellőképpen, sőt azon a véleményen vagyok, hogy kötelesek vagyunk mindent megtenni, hogy a második aliya utolsó maradványai ne menjenek teljesen feledésbe. Boldog lennék, ha a Hisztadrut könyvkiadóvállalata kiadná egy kötetben a második aliya ismeretlen embereinek visszaemlékezéseit.

Sok okom van, amiért eddig vonakodtam emlékeimről mesélni. Elsősorban az tartott vissza, hogy a dolgokat nem képszerűen, hanem lényegükben szoktam tekinteni és ki szoktam ragadni belőlük azt, amely számomra fontos. Ebből az okból nincsen jogom visszaemlékezéseimet teljesnek mondani, mert sok olyan epizód maradna ki belőlük, amelyeket előbbi okoknál fogva hagytam volna ki. Másodsorban ismeretségen az országban olyan széleskörű, hogy nehezemre esnék úgy mesélni, hogy egyidejűleg sok emberről és hozzájuk való bensőséges kapcsolatomról is ne beszélnék. És ez sok esetben egyszerűen lehetetlen számomra. Erecben nemcsak magánéletet folytattam, aminek folytán a tények puszta leírásán túl a korok problematikájával is foglalkoznom kell. Végül pedig fennáll az a veszély, hogy az ember állandóan önmagát látja ezeknek az elbeszéléseknek a középpontjában. Ezért nem tudok nektek a második aliya embereiről beszélni, hanem helyette valami másról mesélnék, mégpedig arról, hogyan jöttem Erecbe?

Huszonkét és fél éves koromban érkeztem az országba és előtte 15 évig kószoltam erre az utra. Többől kiszámíthatjátok, mikor kezdődött Ereccei való kapcsolatom. Hogyan történt ez? Környezetem, amelyben felnőttem, nézetekben az "új" és a "rég" felfogás határán mozgott. Nevelésemben már voltak elemek az ujhéber nevelésből, ezeket különösen apám szorgalmazta. Talán úgy lehetne mondani, hogy egy racionál-pozitívista létkörben éltem és új, szilárd életelvekkel teli nevelést kaptam, amelyben a fennálló rend szigorú kritika alá került. Így például nem volt szabad királyokról és ördögökről szóló mesékben hinni, pedig úgy vágyakoztam ezután. Udvarunkban házromok állottak, amelyekbe nem volt szabad belépni és ebben a romban olyan tárgyakat találtam, amelyeket apámnál és nagybátyámnál nem láthatam volna.

Szülőházam nagy ujitásaihoz tartozott az is, hogy hét és fél éves koromban egy gyermekeknek való olvasókönyvet kaptam ajándékba. Tudnotok kell, hogy azokban az időkben - a múlt század kilencvenes éveiben - még egyáltalán nem létezett gyermekirodalom, nem is volt kereslet iránta, de nem volt olyan sem, aki ilyesmiről gondoskodott volna. És most apám, aki lényében

~~arra rendeltem, hogy~~ nevelési ulító legyen, egy mesekönyvet hozott, amelyben mindegyik mese kapcsolatban volt a tizparancsolattal. Volt közöttük egy nagyon népszerű mese a szomabtról, ~~hogyan~~ ment egy caddik vándorló nomádokkal egy sivatagon keresztül, hogyan köszöntött be a péntek este, amikor elhatározta, hogy nem megy tovább, nehogy a sabbatot megszegje, nem törődött azzal a veszéllyel, hogy a vadállatok felfalhatják, ekkor jött egy oroszlan és a caddik azt hitte, hogy szét fogja őt tépni, de az oroszlan kinyújtózott lábai előtt és egész éjszaka örködött mellette, sabbat kimenetelekor pedig az oroszlan hátára ült és az a karavánhoz vitte a szent férfiut. Ennek a történetnek a végén van egy mondat, amely így hangzik: Ennek a caddiknak utódai mind a mai napig élnek Hebronban. Amikor ezeket a szavakat elolvastam, sirásban történ ki. Máig sem tudom, örömben vagy bánatomban sirtam-e, de megértettem akkor, hogy Erec Jiszrael nem valami misztikus fogalom és nem a "tulvilág" tartozéka, hanem van egy valódi Erec Jiszrael, amely még bizonyára sok örömet terem számomra. Egy másik gondolat is felmerült bennem: hogyha ennek a caddiknak a leszármazottjai Erec Jiszraelben élhetnek, miért ne tehetném ezt én is mag? Még nagyon jól emlékszem, milyen hatalmas átalakulást hozott ez az elbeszélés belső világomba. Tulajdonképpen ezen a napon kezdődött az országgal a reális kapcsolat.

2. Könyvek és élmények.

Röviddel rá apám egy másik könyvet is hozott nekem, ebben volt egy történet Alexander Süsskind Rabinovicstól. Talán ez volt az első történet héber nyelven a bilukról. Két zsidó családról mesélt, akik egy városban éltek. Egyikük istenfélő volt, megtartotta a hagyományokat és tanulmányozta a Tórát, a másik "arisztokratikus" volt - akkoriban arisztokratikusnak hívták az olyanokat, akik gyermekeiket gimnáziumba küldték. Az egyik fiú, Jakoban hívták, a chederben tanult, a másik, aki a gimnáziumba járt, állandóan "máshitüek" társaságában volt. Egy nap hallott ez Erec Jiszraelről és a zsidó sorson sokat töprengett. Évek múltán aztán mindketten találkoztak Erec Jiszraelben, az egyik munkás volt, a másik tanító. Ez a mese adta meg a második, ezuttal sokkal világosabb ösztönzést arra, hogy alijára gondoljak.

Hogy is képzeltem el akkoriban az alijázást és mit hittem Erec Jiszraelről? Még jól emlékszem, hogy két részre oszlott elképzelésem: egyik természetesen egy parasztról, egy földmunkásról alakult ki és nem kell nektek mondanom, mennyire csábitott ez engem. A másik még csábitóbb volt. Tudjátok, hogy a galuti zsidó városkákban nincs sok szépség. Virágok, fák és hasonlók csak itt-ott akadnak. Gyermekkoromban sokat szenvedtem amiatt, hogy a zsidó házak körül nem zöldelt fü. Csak az "uraknál" a környéken voltak szép virágoskertek. Ami különösen gyönyörködtetett, az az volt, hogy atyámat, ha utazni ment, kikisérhettem a pályaudvarra. Ez nagy élmény volt számomra. A pályaudvarok általában ugyanabban a stilusban épültek, virágágyak vették őket körül, lombok, fák. Ez mindenkifelett elbűvölt. Amikor pedig egy folyóiratban azt olvastam, hogy Jeruzsálemben a zsidók engedélyt kaptak vasutépítésre, szilárdan elhatároztam, hogy én pedig Erec Jiszraelben pályafőnök leszek, vasutas és nem rendőr vagy katona. A zsidó államiság

fogalma előttem a vasutakban találkozott meg. Ez volt a legtekintélyesebb.

De erccjisraeli szívem nem elégedett meg ennyivel, apám könyvtárában, amely nagyon fontos funkciót töltött be életemben, megvolt az első héber tankönyv: Utmutató Erec Jiszraelbe. Magától értetődik, hogy ebben a könyvben elejétől végéig jártas voltam. Arab fejezet is volt ebben és elkezdtem arabul is tanulni. Akkoriban jelentősebbnek éreztem magam, mint az egész Brit Salomot, filozemita voltam és Jiszraelhez különösen erősen vonzódtam. Hol is találkoztam ezzel a Jiszraellel? Nagyon egyszerű volt a dolog. A mi kis orosz városkánkban éppenugy, mint a többiekben, időnként furcsa emberek jelentek meg, akiket "törökök"-nek neveztek. Fejükön fezt viseltek és így mentek a városon keresztül majnaikat autogatva. Ez mindig nagy esemény volt számomra. Városkánkban nem volt állatkert és ha egy ilyen "török" feltűnt a majnával az utcán, akkor szokatlan örömmel és testvérszeretettel szaladtam hozzá, nekiadtam a pénzemet és így szólítottam meg: "Jiszrael!". Nagyon nagy csalódást éreztem afelett, hogy minden arabtanulásom dacára sem érttettem meg vele magam...

Még sok alkalommal volt Erec Jiszraelt közelebbről megismerni. Apám könyvtárában őrzött egy albumot Erec Jiszrael élő virágainak gyűjteményeivel. Akkoriban ez nagyon sokat jelentett. Nem tudom, a cionista irodalom produkált-e valamilyen ehhez hasonlót? Volt Erecben egy nagy író - jelenleg csak kevesen ismerik - aki amellett még kiváló pedagógus is volt: Zév Javac. A héber irodalom megteremtéséhez és a galutnak Erec Jiszraellel való összekapcsolásához sokkal járult hozzá ez az író. Ő volt a virággyűjteményes album szerzője is, amihez még sok szép német és hébernyelvű irodalmi idézetet fűzött, Heine dalát, agadákat, stb. Ez a kis könyv nagy szerepet játszott életemben.

3. A zsidó irodalom hatása, cionizmuson erősödése.

Az ivrit nyelv különlegesen fontos tényező volt nevelésemben. Az a nemzedék, amelyhez én is tartoztam, a felvilágosodásra törekedett. De apám, akinek nevelési fogalmai eltértek környezetétől, a következő választás elé állított: ha oroszul akarsz tanulni, először meg kell tanulnod jól héberül. Ezen a módon tizedik életévemig kizárólag a héber irodalmat ismertem. Nevelésben általában igen komikus volt. Nem jártam iskolába. Tizedik életévemig a héber irodalomba és héber szellemi világba merültem el. Nővéreim asztalán Puskin és Mendele művei egymás mellett feküdtek és így gyorsan behatoltam az orosz irodalomba is. De ekkor valami különös dolog történt velem. Ugyanis azt hittem, hogy kötelességem orosz tanítóiról nemzeti érzelmű zsidókat csinálnom és ebből kifolyólag komoly konfliktusain voltak. Csak egy példát akarok nektek elmesélni. 12 éves voltam akkor és Lermontovról kellett volna dolgozatot írnom. Általában nagyon könnyen írtam és írásbeli dolgozataim mind kitűnőek voltak. Ezúttal azonban határozottan balsikerem volt. Mi történt? A következő kis esinyt követtem el. Talán emlékeztek rá, hogy Smarjáhu Levin életrajzában ezt a jellegzetes sort találjuk: "Valahányszor a gimnáziumban dolgozatot írtam, ezekkel a szavakkal kezdtem: bölcseink azt mondták...". És én, ahelyett, hogy Ler-

~~... az orosz és héber költők közötti különbségről értelem.~~
em. Kedvenc héber íróim akkoriban Konstantin Schapira volt, egy jelentékeny lírai költő, akinek ~~éjjelenappal~~ műveit olvastam. Ezt a Konstantin Schapirát hasonlítottam aztán ~~össze~~ Lermontovval egy-egy költeményük alapján. Tanítóm joggal bosszankodott munkámon és azt állította, hogy ilyen dolgot nem lehet írni.

Amikor 13 éves lettem, súlyos krízisen mentem keresztül. Akkor kezdődött első találkozásom a marxi gondolatvilággal. Árva gyerek voltam, vándoroltam a világban és különböző városokban tanultam. Kezdetben semmiféle ellentmondást nem találtam e világ és a cionizmus között, sőt ellenkezőleg, úgy találtam, hogy tapasztalataimmal a cionista gondolatvilágot még csak gazdagítani fogom. Elmesélek nektek valamit, amin mulatni fogtok. Emlékezetemben él, hogyan olvastam egy orosz közgazdász könyvét, amelyben leírja, hogy ment át Angliában a feudalizmusból az iparosodásba és milyen volt az ipari forradalom. Szorgalmasan tanulmányoztam ezt a művet és különösen az a felismerés tett rám mély benyomást, hogy a kapitalista társadalmi rend milyen rendszeresen kizsáknányolja és elszegényíti a tömegeket. De ahelyett, hogy az angol munkásra gondoltam volna, egy másik gondolat ébredt bennem: ha az angol tömegeknél az egyik gazdasági rendszerből a másikba való átmenet ilyen súlyos katasztrófával járt, hogyan lesz ez majd Oroszországban, ha majd megkezdődik az ipari forradalom és mi lesz akkor a zsidó nép sorsa? Ez a gondolat még csak inkább megerősítette bennem a cionista eszmét.

Az a nézet, hogy a cionizmusnak gazdasági alapokra van szüksége, akkor már több helyütt elterjedt, nemcsak egyesek ügye volt, minthogy Oroszországban sok olyan zsidó ifjú volt, aki a koreszmékkal foglalkozott és világosságra törekedett.

4. Első "szichám".

Tizennégy éves voltam és a gimnáziumi vizsgákra kellett volna készülnöm, de helyettük elméleti problémákkal foglalkoztam és arra a meggyőződésre jutottam, hogy birtokomban vannak a cionizmus eszméjének szilárd alapjai. Eppen ebben az időben megbetegedtem és amikor hazamentem, a Poalé Cion első chavérijait tudósítani akartam fontos megállapításaimról. Mintegy 15-20 embert sikerült magam köré gyűjtenem, akik jóbarátaim voltak, a padlóra ültünk és egy vagy két óra hosszáig beszélgettem velük, sok érzéssel és tudálékossággal, mert hiszen sok történelmi fogalmat kellett megmagyaráznom nekik. Miután befejeztem, kellemetlen csend uralkodott a szobában. Bár nem voltam a tapshoz szokva, ez a hallgatás mégis kellemetlenül érintett. Amikor elmentünk, egy hozzám közel álló chavértól, aki kétszerannyi idős volt, mint én, megkérdeztem, mi a véleménye? Amire azt felelte, hogy nem értett az egészből egy szót sem...

Abban a pillanatban ezt nagy sikernek könyveltem el. Röviddel ezután már nem elégedtem meg a cionizmus elméleti megalapozásával, valami sokkal komolyabbat kerestem a cionizmusban, a probléma konkrét megoldására vágytam. Tudjátok, hogy abban az időben nagy vita folyt Herzl és Aahad Haam között és egy embertől,

szinte szimbolikus volt előttem a hatalmas cionista érzésnek, sokkal idősebb volt nálam, rendkívül tehetséges és talán az első Oroszországban, aki mezőgazdasági főiskolára járt, hogy felhasználhassa tudását Erec Jisraelben, szóva ettől az embertől hallottam egy vita kapcsán Achad Haamról és a politikai cionizmusról és ez az előadás súlyos kétségeket ébresztett bennem. A cionizmus achad-haami indokolásában hirtelen teljes bizalommal megéreztem, hogy a cionizmus nem oldja meg a zsidókérdést. És akkor először azt kérdeztem meg magamtól, megoldja-e a cionizmus a zsidókérdést, vagy sem? Másodszor, ha nem oldja meg, maradhatok-e cionista ennek ellenére is? Nem akarom elmondani nektek, mit jelentett ez a kétség a számomra. Valójában tizenötödik évetől kezdve a pokol kínoja gyötört és szüntelenül küzdöttem bensőmben a cionista kérdés valódi tisztázásáért, valamint természetesen a zsidókérdés és valamennyi ezzel kapcsolatos probléma tisztázásáért. Majdnem minden félévben változtattam társaságomon és ez annyira ment, hogy egy találkozásnál valaki megkérdezte tőlem, "na, melyik minjével imádkozol ma?". A kérdező mintegy tanítóm volt a cionista kérdésekben és ő is bizalommal tanítványának tekintett mindenki köztudomásúlag próbált meglátni ebben a magatartásban. Talán én is szégyenkeztem miatta, de belső nyugtalanságom nagyobb volt, mint az elkívánságom, hogy a vezetőknél és tanítóknál tetszést váltassak ki.

A sok keresés és változás közben egy különös gondolat tudatosult bennem. A cionizmus elméleti problematikájában két ideológiai tényezőt láttam: az achad-haamit, amely csak a "zsidók szellemi központját" követelte, és a pozitivistamarxista befolyást. Így jöttem arra a gondolatra, hogy a cionizmus problémája két részre vágható, éspedig Erec Jisrael problémájára, amellyel a zsidóknak romantikus-történelmi és mély kulturális kapcsolatai vannak és a zsidókérdés megoldásának problémájára. Szerencsére erre a gondolatra nem az Uganda-konfliktus után, hanem egy évvel előtte jöttem rá és Uganda idejében már képes voltam a további lépésre. Minthogy már előzőleg foglalkoztam a territorializmus kérdésével, Uganda terve kellemetlenül érintett, nem azért, mintha én talán túlságosan hangsúlyostam volna akkoriban az Erec Jisrael-momentumot, hanem mert arra a felismerésre jutottam, hogy képtelenek vagyunk előteremtteni a zsidó állam felépítéséhez szükséges erőt, ha nem vesszük igénybe a nép egész kulturális és erkölcsi tartalékát.

5. A Poalé Cion

Külföldre kellett volna utaznom, hogy egyetemen tanuljak, egyben pedig cionista küldetésem is lett volna. Amikor azonban egy nap, január 9.-én Jicchak Tabenkinnel Varsó utcáin sétáltam, egy nagy tüntetésbe kerültünk bele, ez volt az 1905-ös forradalom kezdése. Az utcákon sorban feküdtek az áldozatok, akiket a tüntetésből megölték. Ez az esemény annyira megrendített, hogy lemondtam zürichi utamról, tanulásomról és aktívan részt akartam venni a cionista munkában.

Ebben az időben a Poalé Cion egyesületei megkísérelték, hogy egyetlen nagy, közös pártot alakítsanak, amelynek "Cionista Szocialista Párt" lett volna a

...
eve. Talán...
héber nyelv... voltak. A héber nyelv számotartó... volt és a
zsidó... igen fontos tényezőjének tartottam. És most, január 9.-én,
mikor... hoztam, hogy teljesen az orosz forradalom szolgálatába állok,
evelet... a párt egyik tagjának, amelyben közöltem vele, hogy részt aka-
rok venni... A levél nyelve héber volt és azt írtam benne, hogy
szek az erejiszraeli gondolatban, de ez a kérdés még... szorult, az
azonban a zsidókérdést, a zsidók megmentését és az orosz forradalmat illeti.
'szellemben veletek vagyok.' Ez a levél humoros dokumentumnak számít, talán
az egyetlen levél a párt történelmében, amelynek héber és erejiszraeli va-
natkozása volt. Ennek a lényegében tisztán zsidó pártnak ugyanis igen tragi-
kus sors jutott. Szellemében chaluci párt volt, mert hangsúlyozta az alijsz-
szükségességét, teljes erejéből tagadta a zsidó gazdasági strukturát és kö-
vetelte a fizikai munka vállalását, sőt olyan csoportjai is voltak, amelyek
a kollektivistá gondolatot ápolták. Chalucok ezreit nevelték ebben a pártban,
de mindnyájan elvesztek számunkra. A pártnak nem volt szilárd alapja. A hat-
dik kongresszus után kilépett a Cionista Világszövetségből és más pártokhoz
csatlakozott. A mozgalomból sokan a Jewszekciába, a Bund konkurrens mozgal-
mába kerültek. A párt és vezetői egyaránt rövid idő alatt elvesztették hitü-
ket és nemcsak a cionizmusban nem hittek többé...

Köztem és a párt között általában sok ellentét merült fel. Egyik volt az, hogy
én nem hittem a territorializmusban. Fzzel egyszer igen kellemetlen helyzet-
be hoztam a pártot, /akkor 18 éves voltam/. Egy erről a problémáról folytatott
nagy vita közben én a pártprogrammal ellentétben saját erejiszraeli nézete-
imet képviseltem. A párt egyik tekintélyes vezetőjére volt szükség, hogy bak-
lövésem hatását helyrehozza. Ehhez a körhöz azonban főleg a velük való rend-
kívül jó emberi kapcsolataim miatt ragaszkodtam. Nagyon szerettük egymást és
ha egyikünk kételkedni vagy lankadni kezdett, ez mindnyájunkat érintett. Ab-
ban az időben különösen súlyos lelki válságokon mentem keresztül és ha hozzám
közelálló barátok vagy tanítóim elhagyták a cionizmust, ez keserű csalódás
volt nekem. Nem akarom nektek elmesélni, hogyan vándoroltam pártról- pártra,
csak két eseményről szeretnék beszámolni, amelyek döntő hatással voltak a mo-
zgalomhoz és emberekhez való kapcsolatomra. Egyik ilyen párt-változtatás al-
kalmává, amikor az előbb említett pártot elhagytam és a "Vozrozsdeniá"-hoz
csatlakoztam, egyik nagy orosz városba utaztam és ennek a zsidók és oroszok
tömegét magába foglaló munkáspártnak rendelkezésére bocsátottam magam. Tanul-
mányoztam az új pártot és komoly, rendkívül intelligens és erős kritikát gya-
korló embereket találtam benne. Megpróbáltam rávenni őket arra, hogy pártju-
kat alakítsák át szabad emberek egyesülésévé, és foglalkozzanak kizárólag
a fennálló dolgok kritikájával. Ebbe azonban nem egyeztek bele. Rosszal-
vezetési módszereiket és szemrehányásokat tettem nekik azért a módért, aho-
gyan a Bundot kiritzálják. Onnan Vilnába utaztam. Ez a város volt akkoriban
a zsidó írók és pártok központja. A pártban nagyra tartottak engem. Ebben az
időben kezdődött az a korszak, amikor a héber irodalomtól elfordultak. Új hé-
ber könyvek nem jelentek meg, a jiddis irodalom ellenben rövid, de szép tí-
rágzásnak indult. A fiatal írók... áttértek a jiddis nyelvre. Én, a-
hogy szkeptikus voltam a cionizmusra illetően, éppen úgy tele voltam kétség-
gel aziránt, hogy vajjon jelentős szerepet játszik-e az ivrit nyelv népkö-

életében? Én magam nagyon szerettem a jiddis nyelvet és a jiddis irodalmat, jól is ismertem, de ezzel még az ivrit nyelv problémája számomra nem ért véget és nem is akartam, hogy befejeződjék. Amikor Levrov műveit olvastam - ez a Levrov Oroszország egyik jelentős szociálfilozofusa volt - hébernyelvű kivonatokat készítettem könyvéből, ami híven jelzi azt, hogy milyen személyes vonatkozásain kapcsoltak az ivrit nyelvhez.

6. Készülök az alijára.

Mint ahogy eltökéltem magamban, hogy alijázni fogok, elkezdtem "hachsarát" végzni. Az én hachsarám bonyolult dolog volt: sok mindenen mentem keresztül és ne higyjétek, hogy könnyen ment. Az egyik városban egy fazekasnál dolgoztam, a másikban egy kovácsnál. Aztán Odesszába mentem. Ott volt akkoriban egy híres zsidó iskola, a "Trut". Nagynehezen felvettek ide és vasasztergályos mesterséget tanultam. Mesterem, aki mellé besoztottak, orosz vagy finn munkás volt, komoly bolsevista és elsőrendű iparos. Amikor engem, a zsidó ifjút meglátott, azonnal tudta, melyik chederbe tartozom.

Ebben az időben kezdett Erec Jiszrael hangja eljutni hozzám. Mik voltak az első ilyen hangok? Witkin "Felhívás az ifjúsághoz" c. kiáltványáról nem tudtam. Mindazokból a mozgalmakból, amelyeket ismertem, egyetlen ember sem ment ki Erecbe, még a Poalé Cion mozgalomból sem, hiszen a Poalé Cion ideológiája kimondotta, hogy nem szükséges Erec Jiszraelbe menni. Itt-ott jöttek vissza emberek az országból, szégyeltem magam miattuk és látni sem akartam őket.

Ternészetesen zsidó ujsághírek, főleg a Hapoel Hacaír ujságjai érkeztek hozzám az országból. Ez az ujság nagyon mulatságos volt számomra, komikus héber stílusban íródott, de a cikkek hangja sem volt izlésem szerint való. Egy cikkre külön felhívták a figyelmemet, három csillaggal volt megjelölve. Írója ismeretlen volt számomra, de éreztem, hogy Erec Jiszraelből való. A cikket Gordon írta. Hogy ki volt A.D. Gordon, azt nem tudtam és alig akadt valaki Oroszországban, aki tudta volna. Röviddel azután olvastam egy másik cikket, amelyet nevével jelzett: a kettőt összekapcsoltam és ezt gondoltam: ez az az ember, akit keresek.

7. Alijám.

Alijámot titokban tartottam. Akkoriban ugyanis közismert volt, hogy sokan csak azért mennek Erecbe, mert az oroszok háboruban állanak Japánnal és inkább alijáznak, mintsem a katonaságnál szolgáljanak. Az ilyen szökést nem tartottam becsületesnek és azonkívül azt sem akartam, hogy anyámnak büntetést kelljen miattam fizetnie. Ezért elhatároztam, hogy eleget teszek katonai kötelezettségemnek és megkeresem utiköltségemet. Ez az elhatározás előadta alijámot, de aztán készen álltam az utra, egy orosz-zsidó katalógus készítésével az utiköltséget is összehoztam, amikor megbetegedtem tifuszban. Ez ismét késleltette utazásomat.

A tifusz és a többi nehézségek után végre utnakindulhattam. Az ezután következő idők nem mind maradtak meg emlékezetemben. Emlékszem, hogy amikor a vonat megállt egy állomáson, régi jó ismerőseimmel találkoztam és amikor kö-

zéltem velük, hogy Erec Jiszraelbe utazom, nem titkolhatták el csalódásukat. Olyan rendkívüli eset volt ez számukra, mintha öngyilkosságot követtem volna el.

Ugyanazon a vonaton még valami különös történt. Két aranyos, tizenkét-tizenhároméves gyermeket tartóztattak le, mert egyedül, jegy és pénz nélkül akartak eljutni Erecbe. Azt gondoltam akkor, hogy ezek a gyermekek el fognak veszni. Később találkoztam az országban egy ifjuval; és bizonyos voltam abban, hogy ez az az ember, akit akkoriban a vonaton láttam. De lehet, hogy tévedtem.

Amikor a hajó a jaffai kikötőbe érkezett, kis csónakokban emberek eveztek elénk. Ezek azonban nem a Machleket Alija képviselői voltak: chalile vechasz! Akkoriban volt egy mulatságos szokás: a munkanélküliek, de sokan mások is, pusztán érdeklődésből kijöttek minden hajóhoz, hogy fogadják az érkezőket. Első kérdésük az volt: "Minek jöttetek?" Aztán az ország szocializmusa következett, viccek hangzottak el és kinevették a buta ujoncokat. Ebből állt a fogadtatásunk.

Az első napot a tenger partján töltöttem, a városon kívül sétáltam és tudtam, hogy elérkeztem utolsó kikötőmbe. Minden, ami azelőtt volt, véget ért. Nem akarok nagy szavakat használni, de tudtam, hogy számomra Erec Jiszrael ezen az első napon már a valóságot jelenti és ez több, mint amit bármi más part ígérhet számomra. Az első napokban voltak nehézségeim az ivrittel. Eddig egész életemben sohasem beszéltem ivritül. A héber nyelvet valahogyan természetellenes dolognak tekintettem, ez annyira ment, hogy amikor tanítóm ivritül beszélt hozzám, én jiddisül feleltem neki, abban a hitben, hogy az ivrit nyelvet nem lehet "beszélni". Más nyelven viszont nem akartam egy mondatot sem kimondani, így aztán az első tíz napban valósággal néma voltam. Ha valamit kérdeztek tőlem, lehetőleg úgy válaszoltam, hogy a kérdést alakítottam át feleletté. De aztán mindez megváltozott és csakhamar végkép "hazaérkeztem".

Ezeket a visszaemlékezéseket Berl Katznelson Rechovotban, a Hisztadrut egyik szemináriumán mondta el 1941 április 4.-én.

A Berl Katznelsonról elnevezett állandó szeminárium munkaterve.

Berl Katznelson emlékére és törekvéseinek továbbvitelére egy állandó szemináriumot alapítanak Erec Jisraelben. Amennyire lehetséges, megpróbálják felvázolni ennek a szemináriumnak első tervét, annak előrehozásával, hogy ez valószínűleg még sok változáson megy keresztül a kivitelezésig.

A szemináriumban négy fontos elemet és feladatot kell látnunk. Az első: a Mapáj ifjúságáról való gondoskodás, azon célból, hogy őket a mozgalom fejlődésébe és a nemzedék gondolataiba erős szálakkal kapcsoljuk be. A második: kiképzésükkel a pártaktiva gárdájának fejlesztése. A harmadik: az ifjúsági mozgalom madrichjainak előkészítése. A negyedik pedig: a külföldre küldendő sliachok előkészítése. Ebből a gárdából kell kinőniök azoknak, akik majd elmélyítik a Jisuv zsidó és szocialista élményeit. Nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is szeretnénk közelebbről megmagyarázni ezt a négy feladatot

1. A Mapáj ifjúságáról való gondoskodás. Célunk a párt legkiválóbb fiataljainak összpontosítása, hogy néhány hónapon át közösen tanulmányozzák az erecjisraeli munkásmozgalom célját és lényegét. Az alapok tanulmányozását nemcsak előadásokkal és intézmények látogatásával, hanem a problematika mélységeibe való behatolással, a mozgalom ügyeivel segítjük elő, miközben a mozgalmi vezetőséggel és sliachokkal közvetlen érintkezésbe kerülnek a résztvevők. E részben három komplexumot ölelünk fel: a./ a Hisztadrut és problémái. A mozgalom sikereinek és nehézségeinek forrásai kerülnek itt megvitatásra, a szándék nem a tények pusztá megvilágításában merül ki, mert a résztvevőknél az alapproblémák ismeretét feltételezzük. b./ A cionizmus eszmeje és megvalósítása. A golá és galut, a Micrajimból való kivonulás ismétlődésének alapokai, a szocialista cionizmus reális szintézise, a cionizmus irányainak és gyökereinek kutatása, a mozgalom cionista és szocialista gyakorlatának alapjai és megvalósulásának folyamata. c./ Szocializmus. A szocialista világmozgalom irányai, mozgalmunknak és más szociális irányoknak közös és ellentétes vonásai, a tudományos szocializmus alapjai, végül a történelem problematikája és tanulságai.

Arra kell törekednünk, hogy a szeminárium ezen részének hallgatóiból kiválasszanak egyesek, akik mélyebben behatolnak a kérdésekbe és a megoldások utjait keresik. Ezek majd a nép nevelői és az eszme fáklyájának hordozói lesznek.

2. A pártaktiva kifejlesztése. Program: a./ a pártgondolat utjának megismerése és irányainak bírálata. b./ a pártnak a Hisztadrutban, a Jisuvban és a cionizmusban tapasztalt magatartásának tanulmányozása. c./ gyakorlati célu és aktuális megbeszélések a különböző intézményekben dolgozó miflagá-sliachokkal. d./ a Mapáj különböző helyeken végzett tevékenységének magyarázata. e./ aktív chavérok előkészítése a különböző helyi pártcsoportok vezetésére, f./ chavérok előkészítése a szakszervezeti sejtekbe.

3. Az ifjúsági mozgalom madrichjainak előkészítése. Program: a./ madrichok előkészítése az ifjúsági mozgalom számára. b./ a mozgalomban tevékenykedő madrichok tudásának kiegészítése és felfrissítése. c./ egy központ létesítése, olyan célból, hogy a madrichok munkatervét előkészítse, annak irányait, tartalmuk magyarázatát és a gyakorlati előkészítést megadja. d./ írásbeli összeköttetés létesítése az ifjúsági mozgalmak madrichjaival, kérdéseik és nevelésük megoldására. Ez a pont azt célozza, hogy a szeminárium az alaptudás közlésén túl az élet minden problémájához hozzányuljon.

A szemináriumnak utolsó pontja:

4. A galuti sliachok előkészítése. A szeminárium ezen részének legfontosabb feladata az kell, hogy legyen, hogy részben a galuti, részben pedig a palesztinai ifjúság soraiból sliachokat neveljen, akik közül a galutiak visszatérnek oda, ahonnan jöttek, hogy folytassák munkájukat. Ennek a csoportnak mind a munka- és tanterve, mind életmódja és időtöltése, mind tanulmányainak köre és tanulmányutjai különböznek attól a módtól, ahogy a sliachokat és madrichokat manapság kiképezik.

A szemináriumok elsődleges célja a résztvevők látókörének kiterjesztése segítségével tudásvágyuk felébresztése, továbbá annak a képességnek elsajátítása, amellyel könnyű módon eljuthat a megismerés forrásaihoz. Ennek érdekében nem csupán elméleti, hanem különleges, a résztvevő küldetését érintő szaktárgyakat is elő kell adni. A tapasztalt madrichokkal együttműködően kritikát kell gyakorolni a madrichok munkássága felett, rá kell őket szoktatni arra, hogy az ünnepek és sabbatok megrendezésével, a napirend, a tanulás, a munka és a sporttevékenység megszabásával a mozgalom életét ők alakítsák ki.

Ha már most a szemináriumi anyagot nézzük, megállapíthatjuk, hogy hetenként 40 órát tanulásra, nyolcat pedig önálló munkára kell fordítani. Tehát ha a szeminárium 25 hétig tart, 1000 óra jut tanításra és 200 óra önálló munkára. A program közelebbi rendszere időbelileg a következőképpen alakul:

Táborozás, elmélet és gyakorlat	150 óra
Művészeti tevékenység és anyagkutató	50 "
Munkaprogramok előkészítése chugokban sichvák szerint	150 "
<u>Összesen:</u>	<u>350 óra</u>

A pszichologia fogalmai. A tömeg és a tömegben levő egyén pszichológiája	3 óra
A cselekvés összpontosítása	5 "
Egy szicha különböző sichvák szerint való felépítése	2 "
Példák a gyakorlati munkához	10 "
Pszichológiai irányok és általános alapok	10 "
<u>Összesen:</u>	<u>30 óra</u>

A világ ifjúsági mozgalmai	10 + 5 óra	800 óra munkára
Mozgalmak és pártok a zsidóságban	5	
Golá és galut	10 + 10 "	" "
Irányok a cionizmusban	15 + 15 "	" "

A munkásmozgalom galuti és ereci pártjai	10 + 20	óra	önálló munkára
A Hisztadrut és szerkezete	5		
A Hisztadrut gazdasági intézményei	15 + 10	"	" "
A szervezési intézmények	10		
A kölcsönös segítség intézményei	15 + 10	"	" "
Települési formák	20 + 10	"	" "
Aliják	15 + 25	"	" "
A második alijs története	15 + 25	"	" "
A Jisuv szervezeti alapjai	5 + 10	"	" "
Cionista alapok	10 + 5	"	" "
Erec Jiszrael és felépítése	25 + 10	"	" "
Fogalmak a közelkeleti országokban	15 + 15	"	" "
A három vallás	5		
Alapfogalmak az államok alkotmány szerkezetéhez	10 + 15	"	" "
Az államformák története	10 + 20	"	" "
A tudományos szocializmus alapjai	10 + 20	"	" "
Vita a munkásmozgalom eszmei alapjairól	25		
Aktuális szichák és magyarázatok	50		
Vegyes	100		

Az intézmény legfőbb jellemző sajáttsága az, hogy a résztvevők céljaik szerint különböző és a céloknak megfelelő szemináriumanyagot kapnak. A résztvevők elhelyezése, felszerelése, a tanulószobák és a könyvtárak fekvése mind már a közös cél szerint történik. Ezse elérjük, hogy egyszerre több kvuca is dolgozzon, a programba vett tanítás iránya és a tanítási mód azonban nem lesz általános. Az ideiglenes lakónegyedek, amelyeket tavasszal építenek, minden korszerű követelménynek és a szükségleteknek megfelelnek.

Az önálló munka nem önmagáért van, hanem azért, hogy mindenki külön-külön eljusson az egész szeminárium alap gondolatához, mintegy a maghoz, amely a munkára mutat. Minden szikra, amely felébred majd a résztvevők szívében, a tanulás és a kutatás iránti lelkesedésből pattan ki. Ez a szeminárium a növekvő ifjúság világitótornya kell, hogy legyen. Útőere verjen mindig együtt a mozgalom útőérével és az egész munkásmozgalomnak, rajta keresztül az egész népnek szolgáljon. Ha lesz erőnk arra, hogy vállunkra vegyük ezt a terhet és ha a tanítási és tanulási módszer fentebb vázolt új formáit kialakítja ez a szeminárium, akkor azok, akik ebből a pardszából kijönnek, áldott gyümölcsökkel rakodnak meg, azzal a természettel, amelyet művünk szavaiban elterjesztünk a mozgalom minden részében.